
ANUL AL ȘASELEA

MARTIE 1925

LAMURA

REVISTA DE CULTURA GENERALA

3

FUNDAȚIA CULTURALA PRINCIPELE CAROL

REVISTA LUNARĂ LAMURA DE CULTURA GENERALĂ

REDACTORI:

G. D. MUOUR și AP. D. CULEA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
STR. LATINA No. 10, BUCUREȘTI

ABONAMENTUL 90 LEI ANUAL (12 numere)
UN NUMAR 8 LEI—UN NUMĂR DUBLU 16 LEI

PERIODICILE FUNDAȚIEI PRINCIPELE CAROL

GÂNDIREA

REVISTĂ LITERARĂ
ȘI ARTISTICĂ
CU ALESE REPRODUCERI
DE ARTĂ

Redactor: Cesar Petrescu
Abonamentul 300 Lei anual

CARTEA

VREMII

COLECȚIE ENCICLOPEDICĂ
ingrijită de

NICHIFOR CRAINIC

A L B I N A

CEA MAI BUNĂ REVISTĂ
PENTRU POPOR

Se recomandă tuturor bibliote-
cilor populare și școlare

Redactor: Apostol D. Culea

Abonamentul 80 lei anual
Pentru autorități 100 lei anual

BULETINUL
CAMINELOR
CULTURALE

SE TRIMITE GRATUIT MEM-
BRILOR CORESPONDENȚI AI
FUNDAȚIEI ȘI CAMINELOR EI
CULTURALE

Cuprinde note și informații
cu privire la întreaga acti-
vitate a Fundației

LAMURA

REVISTĂ DE CULTURĂ GENERALĂ

Ce-am dori să publicăm în „Lamura“

I

a) *Spre metode noi și programe noi; cărți didactice perfecționate.*

1. Cum putem desvolta gustul de cetit la copii și prin copii — în familiile lor.

2. Biblioteca copiilor și șezătorile cu copii în clasă: Programe de lecturi și povestiri libere, pe sărbători și sezoane.

3. Desvoltarea spiritului de cooperare la copii, cu aplicațiunile facerea muzeului școlar, la biblioteci, lucrări în comun în grădina școllei, la lucrările manuale etc.

4. Mutualități școlare, asistență socială cu copiii într'un sat (sau cartier).

5. Ce material se poate colecționa și confecționa cu copii pentru muzeu și zestrea didactică a școlii, cum și ce material e de cumpărat.

6. Desenul și alte realizări (reliefuri, compoziții, dramatizări etc.) în legătură cu diferite lecții. Desvoltarea simțului artistic la copii; reînvierea expozițiilor școlare.

7. Lucrul manual pe medii, sezon, vârstă, sex și materii de învățământ; atelierelor școlare.

8. O grădină școlară model; culturi în vase.

9. Cum s'ar putea face ca grădina școllei și terenul de cultură și experiență să servească într'adevăr de model pentru săteni.

10. Incercări pentru a asigura disciplina școlară pe baza responsabilității și conducerii de sine a clasei.

11. Căutări de pilde, — morala în acțiune — în mediul cunoscut copiilor.

12. Observațiuni din viața copiilor noștri, suflete de copii culese din literatură.

13. Școala și regionalismul cultural; schițe de programe regionale, locale, ocazionale.

14. Indrumări programatice, pe regiuni și medii, pentru diferitele lecțiuni ocazionale, ce se pot face în aer liber și pe sezoane.

15. Metode, îndrumări pentru a face un învățământ cât mai puțin verbal și cât mai viu.

16. Jocurile și jucăriile populare ale copiilor noștri față de pedagogia modernă.

17. Observațiuni, pe materii, pentru noul program al școlii primare complete.

18. Alcătuirea și selecționarea manualelor didactice.

19. Observațiuni cu privire la aplicarea cursului primar complet de 7 ani și cel de adulți, la sate și orașe. Mijloace de a intensifica aceste cursuri. Programele, manualele, materialul anex, corpul didactic pentru aceste cursuri, dispozițiuni administrative, etc.

20. Lecțiuni model după metode noi, în spirit activist, solidarist, pe baza principiului centrelor de interes, etc.

21. Propuneri pentru a avea o igienă școlară cât mai modernă; farmaciile școlare; asistența copiilor.

22. Planul excursiunilor de sinteză în sat și în jurul satului (orașului).

23. Curente și preocupări școlare din streinătate.

24. Problemele speciale pentru grădiniile de copii, pentru copiii întârziți, vagabonzi, anormali, debili.

25. Problema școlilor particulare și școlile minorităților din România.

26. Incercări pentru determinarea aptitudinilor și îndrumarea absolvenților conform inclinațiilor lor.

b) Pregătirea, perfecționarea culturală a corpului didactic primar normal.

1. Ce trebuie să fie o școală normală.

2. Programe și metode noi în învățământul normal.

3. Trebuie programe speciale, sau comune cu clasele inferioare ale liceului?

4. Profesorii de școală normală. Secția pedagogică universitară poate satisface scopul pentru care s'a înființat?

5. Ce trebuie să fie o școală de aplicație; pregătirea corpului didactic pentru școlile de aplicație.

6. Propuneri pentru a face din examenele de definitivat și înaintare o selecție de valori.

7. Lectura învățătorului; soluții pentru a o stimula și ajuta.

8. Călătoriile de studii, cursurile de perfecționare.

9. Cercurile culturale, concursurile și expozițiile regionale (judetene).

c) Controlul. Indrumarea

1. Pregătirea și alegerea organelor de control și îndrumare.
2. Consiliul general pedagogic format din specialiști pe lângă ministerul de instrucție.

Gospodărie ad-tivă; revendicările corpului didactic.

1. Chestia obligativității și frecvenței.
2. Chestii de administrație și gospodărie școlară (directorii, maestrii, etc.)
3. Discuții în jurul comitetelor școlare și de construcție.
4. Salarizarea și pensionarea corpului didactic.
5. Discuții în jurul drepturilor și datoriilor C. D. P.; pedepsele; comisiile de judecată.
6. Asistența C. D. cu concursul Statului și al asociațiilor profesionale (sanatorii, internatele pentru copiii corpului didactic, locuințe ieftine, improprietăți, asistență medicală, casa de credit și ajutor, cooperative, etc.)
7. Mișcarea corporativă profesională.

II

Cultura generală.

1. Figuri și fapte din istoria noastră culturală (și a școalelor).
2. Articole de popularizare potrivite nivelului cultural și mediului de activitate al învățătorului.
3. Chestiuni artistice și literare, de știință populară, chestiuni sociale, economice, istorice, religioase.

III

Cultura și educația populară în sat (sau cartier).

1. Mijloace de a trezi gustul de citire într'un sat.
2. Cum se pot răspândi cărțile bune în popor?
3. Mijloace pentru a intensifica cursurile de adulți și complementare, șezătorile de lucru și citire împreună.
4. Cum s'ar putea procura un cinematograf (sau parascop)?
5. Nu s'ar putea unifica comitetul școlar cu cel parohial și cu acela al căminului cultural (dacă este, sau ce altă societate culturală există acolo) în vederea coordonării activității și întrebuințării fondurilor potrivit nevoilor? Mijloace de a strânge un fond cultural cât mai mare pentru nevoile culturale ale satului (cartierului); armonizarea activității fruntașilor comunei, pentru binele obștesc.

6. Instrucțiuni în jurul planului de monografie publicat în *La mura*: Cum se poate cerceta sănătatea unui sat; mijloace practice pentru a o îmbunătăți; opera de asistență dintr'un sat.

7. Un serviciu de informațiuni, de plasări și îndrumări profesionale și personale pentru săteni.

8. Cari sunt micile industrii (indeletniciri) ce se pot dezvolta în sat și prin ce mijloace.

9. Cari sunt problemele de educație economică a maselor populare, după regiuni și medii; perspective de viitor.

1. Curentul satelor spre orașe; cauze, remedii.

11. Cum se pot preveni neînțelegerile și procesele dintr'un sat?

12. Cum se poate ancheta dezvoltarea culturală și economică într'un sat pe o epocă dată (conștiința cetățenească, națională, morală și religioasă, conștiința cooperatistă, sanitară; tehnica producției și sporul de avuție etc.)

13. Sporuri adaptate satelor și cerințelor militare: alergări, în treceri, trageri la țintă, lupte etc.

14. Cum se poate explora trecutul istoric al unui sat (regiune).

15. Datoria noastră față de rămășițele trecutului; o listă de monumente istorice, pe regiuni, cu faptele istorice legate de ele, ce se pot comunica sătenilor (și copiilor). Culegeri în vederea unui început de muzău.

16. Plan pentru culegeri de folclor și etnografie. Zile mari, ce se pot prăznui în comun.

17. Cari sunt comorile artistice dintr'un sat; cum se pot recunoaște, colecționa și păstra.

18. Ce se poate copia, reproduce, miniaturiza, combina și dezvolta, din arta noastră populară în satul X?

19. Să păstrăm regionalismul artistic, sau să răspândim pretutindeni ce este mai reprezentativ în arta noastră? Cari manifestări artistice sunt de răspândit și prin ce mijloace se pot răspândi?

20. Modele de lucru artistic la sate comunicate prin revistă.

21. Expozițiuni sătești (sau pe regiuni).

Redacția.

NB. Chestionarul nu e complet. Oricine mai poate adăoga și alte subiecte în legătură cu acest program; vor fi binevenite.

Rugăm pe colaboratori să ne trimită articole cam în acest cadru. Articolele să nu fie prea lungi și nici de teoretizări prea cărăturărești.

Publicăm bucurosi fapte bune de cultură împlinite, inițiative, dacă ni-s comunicate în scurt pe foi volante, ca pentru tipar.

□ □ □

I. A M U R A

Fondul Eminescu

de prof. I. Simionescu

Un ziar bucureştean, «Cuvântul», a luat iniţiativa ca să se strângă sumele necesare pentru a se ridica, în Bucureşti, o statuie, marelui nostru poet M. Eminescu. De ce tocmai ziarul «Cuvântul» s'a făcut trimbiţaşul ideii de a proslăvi printr'un monument pe poetul care reprezintă, în toată strălucirea lui, unul din farurile noastre culturale? Lămurirea vine lesne, îndată ce se ştie că la acest ziar s'au nimerit să conlucreze trei prieteni, scriitori de frunte, cu adâncă dragoste de tot ce reprezintă valoare naţională. D-l Cezar Petrescu, a cărui activitate rodnică repede l-a săltat lângă M. Sadoveanu, s'a întâlnit cu poetul Nichifor Crainic apărătorul vajnic al credinţei strămoşeşti, şi cu Pamfil Şeicaru. neîntrecut meşter în arta de a prinde sufletul omului chiar după măştile ce şi le pune la zile mari.

Apelul lor însă se perde ca şi ecoul rătăcit printre pereţi, aspri de pripoare. Până acum, în afară de diurna parlamentarilor pe o şedinţă, nici un gest mai de samă n'a fost înregistrat! Subscripţia e pe zi ce merge tot mai slabă, până ce într'o bună dimineaţă nu se va vedea decât: suma din urmă.

Nu vreau să intru aice în amănunţimi, spre a vedea de ce baerele pungilor nu se deschid, când e vorba de preamărit o glorie naţională, cu numele căreia în anumite ocaziuni, ne mândrim. Nu voi cânta pe aceeaşi strună cu toţi gălăgioşii ideii naţionale, spunând că punga plină o au cei străini de dragostea de ţară şi neam. Slavă Domnului! Uitându-ne în jurul nostru, al fiecăruia, vom întâlni îmbogăţiţi ori înstăriţi şi printre aceia cari, la adunări, se bat cu pumnii în piept, ţipând în gura mare că patrioţi ca ei nu se întâlnesc în lumea largă.

Nu; voi căuta să insist asupra unui principiu, care, în natură, face minuni. Aplicat şi la oameni, poate săvârşi minuni şi mai mari. *Cauzele mici au efecte mari.* Picătura de apă, slabă în sine, căzând în acelaş loc, cu vremea poate

găuri piatra cât de groasă, după cum râma, vierme în aparență leneș și netrebnic, nu numai că transformă un pământ sterp în unul roditor, dar poate nărui și case. Munți întregi se dărâmă prin cauze mici, adunate clipă cu clipă, după cum împărății puternice se surpă tot prin greșeli nesocotite la vreme, dar care îngrămădite, nasc năstrușnice valuri ome-nești, doborâtoare. Toată argumentarea, prin care s'ar putea dovedi puterea cauzelor mici, se încheie în vorba înțeleaptă a românului: „picătură cu picătură umple locul“.

Iată unde vreau să ajung.

«Dela Nistru până la Tisa», rar sat în care să nu se găsească măcar o școală cu o clasă. Dacă s'ar ținea o socoteală adevărată, s'ar putea afla numărul exact al copiilor cari azi bat cărarea școlii, pe lângă cei mai în vârstă, siliți să urmeze școlile de adulți și cele complimentare. Unii cu alții, din școlile primare și secundare, numărul școlarilor se rădică la câteva sute de mii de suflete. Acum își poate da seamă fiecare, că puterea minunii stă în însuflețirea profesorilor de a ști să adune dela fiecare elev câte câțiva gologani după vechea valută. S'ar putea strânge atâția bani, în cât ar fi deajunși pentru a pune pe temelie de piatră nu numai chipul lui Eminescu ci și pe al bunului său prieten Creangă, cu care sfătuia nopți întregi, în cerdacul bujdeucei din Țicău, dela Iași.

Ce frumos gest s'ar săvârși! Monumentul celor doi prieteni, celor două mari lumini revărsate din sufletul poporului românesc, întocmai cum la Weimar se înalță pe acelaș postament chipurile de bronz ale lui Schiller și Goethe, gloriile poporului german! Și ce sfichiuri usturătoare s'ar lipi de obrazul celor cu pungile pline, dar cu baerele legate pentru opere de asemenea natură!

Copiii Țării românești, cetățenii de mâne, ei singuri adunând ban cu ban, ar înalța în inima Capitalei României slăvite, altar veșnic pentru închinare către unul din geniile românești. Ar fi o cheazășie pentru încrederea în neamul din care facem parte.

Să nu zâmbești cu neîncredere, iubite coleg, cetind aceste rânduri. Ceeace ne omoară nu este atât invidia și ura dușma-

nilor noștri, cari își au emisari numeroși printre noi, cât lăncezeala sufletească în care trăim și nepăsarea față de vloga poporului nostru. Cu puteri unite se poate prăvăli și și stâncile cari stau în calea noastră. Numai să ne dăm ceva osteneală și mai ales să simțim că lucrul s'ar putea îndeplini. Totul atârnă de cei cari conduc sufletele copiilor. Dacă vor găsi îndemnul în inima lor, în serioasa pregătire ce au căpătat-o în școală, dacă se vor osteni să caute cuvintele în împrejurările în care pot captiva inimile copiilor, minunea e lesne săvârșită. Chiar cei care nu au, de și azi un leu nu valorează nici 5 parale de mai înainte, pot fi puși pe cale să câștige atâta cât trebuie pentru ca numele lor să fie însemnat printre modeștii donatori. Depinde de ingeniositatea îndrumărilor ce li s'ar da.

Cunosc un caz, din județul meu, Botoșani, când un preot a isprăvit o frumoasă biserică, adunând câte un ou pe săptămână, vreme de o lună, strâns de bună voie dela enoriașii lui.

Ce lesne e să aduni, când știi cum să aduni și când scopul te biciuește să nu te lași fără să capeți și dela cel sărman, sau să solidarizezi pe cel mai cu stare să deei pentru cel sărac. Ai săvârși o neuitată lecție practică după principiile școlii active, pe care te căznești să le înțelegi. Le-ai pune în aplicare într'un gest, care ar cutremura pe cei împietriți. Ai da dovada că învățăturile pe care le rostești zilnic, despre neam și țară, izvoresc din adâncul inimii și nu sunt pronunțate numai din vârful buzelor.

Ia aminte ce se petrece în alte țări! Când a fost înmormântat, mai acum vre-o 2 ani, poetul bulgar Wasow, nu mai încăpea lumea în lungul străzilor pe unde trecea convoiul. Marelui romancier polonez Sienkiewics, poporul i-a dăruit în viață o moșie, iar mai lunile trecute, când rămășițele lui a fost aduse din Elveția, unde murise, nici regilor nu li s'a făcut așa înmormântare. Cu ocazia centenarului nașterii lui Pasteur în Franța, mână dela mână au pus, sărac și bogat, copil și bătrân, pentru a strânge fonduri din belșug, ca să se ajute la lucru pe urmașii, în trudă, a marelui învățat.

Așa e pretutindeni. De ce oare tocmai noi am fi amortiți

când e vorba ca măcar după moarte să proslăvim pe unul din marii noștri gânditori? De ce am asvârli banii pe toate nimicurile și nu i-am întinde pentru o faptă trainică, cinstind amintirea aceluia care ne-a chemat la viață prin istovirea lui?

Învățătorii au dat adeseori exemple de sănătoasele simțiminte ascunse în inima lor, față de neam și țară. Pot și acum, prin o slabă efortare, să arate celor mai cu stare, dar indiferenți la orice cultură, că știu să înțeleagă idealul care ne călăuzește, pentru a stabili continuitatea în viața noastră de neam. Viitorul capătă astfel mare sprijin în făuritorii prezentului; ei ne sunt adesea călăuza. Pe ei avem datoria să-i cinstim, căci în orice caz existența unui popor nu rămâne arătată în analele omenirii decât numai prin ceea ce a putut da în câmpul gândirii.

Pentru cinstirea unuia dintre cei mai de seamă poeți pe care i-am avut, s'ar cuveni să interesăm mai ales pe școlarii noștri.

«Lamura» așteaptă contribuțiunile adunate prin învățători.

D-nul Prof. N. IORGA DESPRE SĂRBĂTORILE NAȚIONALE

Evenimente mari se întâmplă și vremea se închide asupra lor, dar datoria noastră este să nu le uităm.

Ca un drumeț obosit, ne oprim pașii și uitându-ne la drumul făcut și la cel ce se întinde înaintea noastră, ne înprospătăm puterile.

Astfel de zile sunt prilejuri de reculegere solemnă, de cugetare pioasă, de bucurie demnă, de recunoștință și de speranțe. Trebuie să fie zile când ne simțim cu toții mai aproape, când uităm ceea ce ne desparte pentru a vedea numai ceea ce ne leagă. Aceleași amintiri, aceleași idealuri, același trecut și același viitor.

L A M U R A

Grădina școlară

D. I. Ștefănescu

Directorul Horticulturii din
Ministerul Agriculturii și Domeniilor

Asupra grădinii școlare scrierile și părerile nu lipsesc; dar s'a scris, poate, și s'a făcut în toate țările, dela o vreme încoace, multă paradă de proiecte excelente, care, de sigur nu vor rămâne fără rezultate efective, căci necesitatea grădinii școlare e fapt constatat. Utilitatea ei din punctul de vedere pedagogic, rezidă mai ales în dezvoltarea spiritului de observațiune și în perfecționarea lucrărilor de mână. Copilul pricepe aci logica naturii, când se dezvoltă în acelaș timp la el responsabilitatea personală și protecțiunea generală a proprietății.

Folosirea unei grădini aduce perfecționarea metodelor culturale în agricultură.

D. Schreiber într'o excelentă broșură¹⁾ expune o serie de experiențe interesante și ușor de executat la școala primară.

Când e lipsă de teren, autoritățile îl caută aiurea. La Washington, 45.000 de copii cultivă la marginile orașului grădini școlare admirabil organizate. De curând s'a format la Bruxelles o ligă pentru a da impulsione acestei mișcări²⁾.

Deja mai bine de 500 de copii din comuna Saint-Gilles au primit fiecare câte un colț de pământ pentru cultură.

Grădinile școlare în Franța au fost studiate pe larg de către Vercier, profesor special de horticultură la Côte-d'Or (Dijon). Chestiunea a fost expusă și susținută de autor în congresul internațional de horticultură din Paris 1908. Toate desbaterile au fost publicate în Buletinul societății naționale de horticultură din Franța. Munca profesorului numit mai sus a fost răsplătită de către societatea amintită cu o mare medalie de aur³⁾.

1) Schreiber, *Les cultures expérimentales et démonstratives à l'école primaire*. Bruxelles. De Witt.

2) *La ligue pour la vulgarisation du Beau (les fleurs) fondée par M. Carpil*, rue Berkendel No. 61, — Saint-Gille—Bruxelles.

3) I. Vercier, *Etude sur les jardins scolaires*—Charles Amat, Paris, 1908.

Vom urmări pe Vercier pas cu pas 'și vom rezuma pe scurt valoarea rezultatelor obținute în timp de 8 ani de experiență.

Din această serie de experiențe ne va fi ușor de a trage concluziuni interesante și vom vedea ce temă susține pentru organizarea grădinilor în Franța.

Convins că grădinile școlare bine stabilite pot aduce mari servicii într'o regiune, Vercier a căutat să instaleze mai multe, în diferite puncte din departamentul Côte-d'Or.

Obține, prin multă stăruință, dela municipalitatea interesată :

- 1) Inchirierea unui teren convenabil de 4—6 ari.
- 2) Inchiderea acestui teren;
- 3) Desfundarea solului și îngrășarea;
- 4) Cumpărarea câtorva arbori fructiferi;
- 5) Procurarea anuală a 2—3 metri cubi de băligar;
- 6) Cumpărarea de instrumente de grădinărie, și pe d'asupra 50 sau 100 lei, pe cari învățătorul era obligat să-i întrebuințeze pentru grădina școlară după instrucțiunile sale.

[Vizitele lui Vercier la grădinile școlare au fost mai întotdeauna însoțite de aplicațiuni pe teren: plantări, altoit, semănat, etc. După trei ani, numărul grădinilor școlare era de 14.

După cinci ani de existență și în prezența rezultatelor încurajatoare, consiliul general din departamentul Côte-d'Or în ședința dela 31 August 1905, fixează numărul grădinilor școlare la 20, și la 1.000 franci creditul anual afectat la acest nou serviciu.

Planul metodic al unei grădini școlare. Toate grădinile, oricare ar fi fost forma lor, care, natural, depinde de teren, au fost create după acelaș principiu, căutând a se apropia cât mai mult de *tipul ideal* pe care Vercier îl recomandă astfel:

- 1) O parte exclusiv fructiferă ($\frac{1}{2}$ sau $\frac{1}{4}$ din suprafața totală);
- 2) O parte pentru legume (aproape $\frac{1}{2}$ din suprafața totală);
- 3) O parte florală,—limitată la 2 table (plate-bandes);
- 4) O mică pepinieră pentru înmulțirea arborilor;

5) O parte botanică, vizând plantele industriale, medicinale, etc.

Un butoiu cu apă, și într'un colț retras grămada de compost.

Trecem peste detaliile minuțioase, unde Vernier ne arată amănunțit compunerea fiecăreia din aceste 5 diviziuni ale grădinii școlare. Un model e acela dela școala normală de învățători din Dijon. (Côte-d'Or).

Lucrările practice ale elevilor. Numărul orelor de practică a fost variabil, după localități, starea de spirit a locuitorilor și după influența exercitată de către învățător asupra elevilor. S'a lăsat în general 2—5 ore pe săptămână pentru lucrările practice. Când părinții cred la început că învățătorul își muncește grădina sa cu copiii școlai, în detrimentul instrucțiunii, nu li se va cere decât lucrări ușoare și de scurtă durată. Aceste lucrări sunt executate de regulă în timpul recreațiilor, după ora 4 p. m.

Vernier constată că dacă starea de spirit a părinților e contrarie, nu tot așa e și cu copiii.

Aceștia sunt totdeauna plini de râvnă, se dezvoltă așa de repede, că pentru cea mai mare parte lucrările grădinii sunt o mare mulțumire. Ar fi fără rațiune, continuă acelaș profesor, de a cere unui copil producțiunea unei munci peste forțele sale fizice.

Model de grădină școlară

(stabilit în grădina școlai normale de învățători din Dijon din Franța; suprafața 3 arii 60).

Legenda:

A=pom cu trunchiul înalt (prun, păr, măr, sau cireș).

B=doi sau mai mulți pomi în con sau fus (măr, sau păr).

C=pomi pitici în formă de vas: meri.

D=idem cireș.

V=viță altoită.

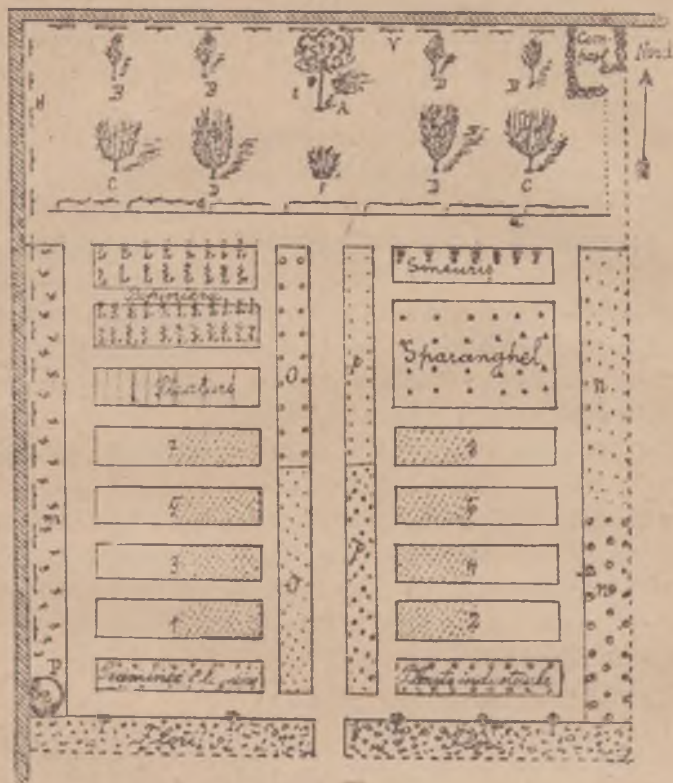
H=arbori în espalier, peri, piersici, etc.

F=agriș sau coacăz.

G=cordoane de meri—orizontale.

L. A M U R A

m, n, o, p=table rezervate pentru cultura legumelor.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, pentru legume=jumătate din tablă (partea
 cu hașuri îngrășată, cealaltă parte neîngrășată).
 R=apă.

Modul de funcționare. Utilizarea produselor. Elevii sunt adeseori însărcinați cu una sau două table din grădină, și cu îngrijirile ce trebuie să dea legumelor pe cari ei înșiși le cultivă; sunt apoi chemați să urmeze un grup de lucrări ce se fac în partea fructiferă, pepinieră, straturi, etc. Învățătorul e aci cel mai bun judecător; în a lui sarcină cade datoria de a cere dela copii probe scrise, simple notițe la rigoare, asupra lucrărilor ce s'au efectuat în grădină, după cum tot el trebuie să reamintească copiilor, înainte de lucrări, rațiunea pentru care cutare lucrare se face astfel, și nu

altfel. Legumele sunt împărțite între elevi. E aci un excelent mijloc de a răspândi rarițele de merit printre săteni. O parte e reținută de către învățător.

Pepiniera școlară. Pentru ca să vadă cum funcționează o instalațiune mai puțin complectă de cât cea precedentă, Vercier a organizat la Levernois o simplă pepinieră școlară, de care se ocupă cu activitate un harnic instructor. Acest colaborator a preferit să intereseze în operă pe foștii săi elevi, formând cu ei o «Societate frățească agricolă și horticolă a prietinelor arborilor și păsărilor». Toți se întrunesc când fostul lor dascăl îi chiamă să defunde solul, să planteze sau să altoiască arbori, să prășească în pepinieră, etc.

Prima plantare s'a făcut în 1905. Vercier le-a procurat 60 de meri, 60 peri, 40 cireși, 30 nuci, ditre care 10 altoiți.

În 1906 vigoarea plantelor era excepțională. Se face atunci prima lecție de altoit. Cei 15 tineri au altoit fiecare la rândul lor.

În 1907 rezultatele altoitului întreceau așteptările. La 24 Noembrie 1907 institutorul a distribuit 40 de pueți de cireși și 30 de meri altoiți foștilor săi elevi. S'a luat în urmă deciziunea creării unei a II-a pepiniere școlare.

Aprecierea grădinilor școlare. Pentru ca să-și dea seama de modul cum sunt văzute și considerate grădinile școlare de către învățătorii cari le conduc, Vercier le-a trimes la fiecare câte un chestionar-raport cu rugăminta să-l completeze și să-și dea fiecare părerea. Rezultă din această anchetă că

1. Familiile privesc cu ochi buni instalațiunea grădinilor școlare.

2. Elevii se interesează cu ardoare de lucrările grădinii.

3. Numărul orelor de practică pe săptămână variază dela 2 la 4.

4. Lipsesc instrumente de grădinărie.

5. Se rezervă copiilor lucrări puțin obositoare.

6. Rezultatele altoitului sunt variabile; ele depind în prima linie de iscusința și priceperea învățătorului.

7. P'allocurea s'au distribuit copiilor arbori altoiți, spre marea bucurie a lor și a părinților.

8. Li s'a dat asemenea semințe de plante, legume pe care copiii le folosesc în grădina părinților lor.

9. Cu greu se pot decide elevii să intre într'o școală practică de agricultură.

10. Grădina școlară are influență bună asupra acelor care se atașează culturii pământului.

11. Adeseori profesorul special de horticultură vine de face aplicațiuni în grădina școlară.

12. Exemplul grădinilor școlare s'a transmis la locuitori. Cea mai mare parte își au grădinile mai bine întreținute ca înainte.

13. Prin grădina școlară s'a introdus și răspândit unele plante de valoare în cultură ¹⁾.

14. Organizarea actuală a grădinilor școlare e perfectă; pentru un moment nu se simte nevoie de modificări.

15. Populațiunea reclamă pentru copiii lor un învățământ practic inteligent, lucrări importante ca: altoit, plantat, semănat, etc. Viitorul grădinilor școlare e asigurat; ele sunt indispensabile pentru învățământul practic al agriculturii pe lângă școala primară. Bine conduse, ele prosperă, pentru că interesează pe acei cărora se adresează

Rezultate reale. La Cérilly, unde înaintea creării grădinii școlare (1901) nu exista nici un arbore, și la Lantenay, unde nu se plantează nimic, se constată:

Localitatea	Arbori sădiți dela creațiunea grăd. școlare							
	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Cérilly	nimic	18	—	—	—	—	22	94
Lantenay	30	50	32	40	55	15	62	185

Acțiunea învățătorului asupra populațiunii se exercită cu atât mai mult, cu cât el e mai competent; e chestionat, i se cere părerea, cu atât mai bucuros cu cât își întreține mai bine grădina și reușește în ea tot ce întreprinde.

În centrele unde există o grădină școlară, populațiunea a

1) Ar fi un mijloc bun de a răspândi la noi printre săteni cultura cartofului.

beneficiat în diferite rânduri de conferințele făcute pentru elevi, dar publice, după cererea municipalității.

Rezultate. 1. E de prevăzut că odată ce copilul știe să altoiască, va căuta, în gospodăria lui viitoare, să aplice ceea ce a învățat la școala primară. Plantațiunile fructifere, prin lunga lor durată, leagă pe copiii de azi—cetățenii de mâine, mai mult de pământ, decât cultura cerealelor.

2. Dacă directorii grădinilor școlare ar împărți elevilor pe fiecare an câte 50 de arbori, în curând toate comunele interesate ar avea pomi roditori în abundență.

3. Grădinile școlare deschid calea spre frecventarea școlilor practice de agricultură. Aceasta e credința lui Vercier, deși învățătorii o contestă.

Dificultăți. Experiența a permis lui Vercier să constate că adeseaori cauze de nereușită intervin să paralizeze ideea bună dela care pleacă grădina școlară. Așa, de pildă o nouă municipalitate se interesează puțin sau de loc de opera începută. Ii suprimă mijloacele materiale, și atunci totul se părăsește.

Aiurea titularul grădinii școlare e bolnav, sau zelul său e prea efemer; și multe alte cauze...

Dacă grădina școlară e prea departe de comună, e vizitată rar; e rău întreținută, își pierde valoarea.

Remedii. În concluziunile sale, Vercier arată că:

1. Grădinile școlare dau rezultate bune, dar târzii. Ele sunt oglinda învățătorilor chemați să le conducă.

2. Să se înființeze deocamdată 20 sau 30 grădini școlare pe județ, pentruca să poată fi controlate de aproape, dacă voim ca ele să fie adevărate focare de vulgarizare.

3. Să se aleagă învățătorii cei mai distinși și cari arată mult zel în chestiunile agricole.

4. Să se organizeze un serviciu agricol școlar, oricât ar fi de modest, care să centralizeze, să conducă, să dea impulsunea și orientarea oricărei tentative.

5. Județele să voteze un mic credit—2.000 franci de pildă, pentru grădinile școlare.

6. Statul să ajute cu plata monitorului, cu recompensele învățătorilor și ale elevilor.

7. Comunele să dea pământul pentru grădina școlară. După reforma agrară, toate școlile noastre primare au terenuri pentru grădina școlară.

8. Pentru prepararea agricolă a învățătorilor, să le ceară la examenul de eșire din școala normală două probe agricole ori horticole: *una teoretică, alta practică*. Odată pe an înaintea vacanțelor, să se întrunească timp de cel puțin 4 zile la școala normală spre a asculta sfaturile profesorilor de agricultură.

Grădinile școlare în Germania. Relațiunile ce ne dă d-l N. Nicolaescu¹⁾ ne face cunoscut că în Germania grădinile școlare se bucură de mare însemnătate. Toate școlile — spre a ne servi de expresiunile sale proprii — dela cele primare până la cele mai înalte, din sate ca și din orașe, se întrec să aibă o grădină școlară, în care toate plantele ce cresc în ținut: copaci de pădure, pomi roditori, flori, legume, sunt cultivate deavalma într'o amestecătură ce te încântă. Școlile germane nu se îngrijesc atât la o întocmire a grădinilor care să placă ochiului, cât țin să îndeestuleze trebuințele învățământului. Lecțiunile se fac adesea în grădină, la umbra copacilor, la adăpostul tufișelor, sau pe pajiștea verde. La distribuirea premiilor se dau elevilor flori și semințe, în loc de cărți.

«In Maiu 1904, în Düsseldorf, prin îngrijirile orașului, peste șase mii de plante fură încredințate la două mii de fete din școlile înalte. Societatea pentru înfrumusețarea lor prelucrase pentru eleve îndrumări, prin care li se arată chipul cum să îngrijească plantele. Școlărițele le îngrijiră cu mare râvnă și ostenelele a 250 din ele fură răsplătite cu premii la expoziție. In Crefeld s'au împărțit două mii de ghivece de flori și 370 lei la elevii din 20 de școale. La Duisburg, peste 1.800 de plante fură încredințate școlarilor. Optzeci dintre aceștia isbutiră așa de bine în cultura lor, încât fură premiați la expoziția din Düsseldorf. Orașul acesta a ajuns cel mai frumos din lume, continuă d-l N. Nicolaescu, prin grădinile sale.

1) «Albina» No 36 din 27 Aprilie 1908 pagina 866.

«Impăratul Germaniei, vizitându-l pe acea vreme, a recunoscut că nici un oraș, din câte a văzut, nu se poate asemăna cu el în mulțimea și mândrețea grădinilor sale».

La noi.

Măsurile luate de alte state pentru prevederea școlilor primare cu câte o grădină școlară, nu puteau să nu aibă răsunet și imitatori la noi la țară. Intr'adevăr legea învățământului primar din 1901 prevede la articolul 28, dispozițiunea ca fiecare școală rurală să aibă cât mai în apropiere o grădină școlară; iar articolele 63 și următoarele ale regulamentului din 1904 dau toate deslușirile în privința modului cum trebuie folosite.

O circulară a ministerului instrucțiunii publice zice: «In locul măracinilor, gunoaielor și murdăriilor de tot felul cari stau îngrămădite în curțile și grădinile sătenilor și cari servă de multe ori ca un focar de infecțiune, ar fi frumos să vedem grădini cu flori, verdețuri, pomi fructiferi, și atunci cu atât mai mare ar fi mulțumirea d-voastră sufletească, când ați ști că totul se datorează ostenețelor ce ați depus și sfaturilor ce ați dat.

«E rușinos ca grădinile sătenilor să stea părăsitate, iar ei să scoată ultimul ban ca să cumpere ceapă, varză, usturoiu și alte verdețuri și legume necesare pentru îndestularea casei lor.

«E de plăns când trecem azi prin satele noastre și observăm că multe din curți și grădini sunt neîmprejmuite, pustiu fără verdeață și fără să aibă măcar un arbore fructifer».

Ministerul a încercat să treacă dela vorbe la fapte. A trimes pe vremuri la pepinierele statului un număr de învățători, a trimes pe unii la Buftea, pe alții în Transilvania, unde se țineau cursuri de agricultură și pomologie, a instituit premii pentru cele mai bune grădini școlare; a înființat câteva posturi de revizori agricoli, azi desființate, dând fiecăruia câte trei județe, în care să-și desfășoare activitatea în direcția învățământului agricol ambulant cum vor ști mai bine; și pentru ca grădinile școlare să capete din ce în ce mai multă importanță, a instituit în 1902 o expoziție în luna Septemvrie. Se dau ca premii semințe, unelte, cărți de agricultură, etc.

Și mai departe, tot ministerul instrucțiunii publice luase măsura ca fiecare școlar din divizia III-a să aibă acasă o grădiniță, pe care s'o îngrijească singur, învățătorul s'o cerceteze și să-i dea notă, pentru aceasta.

Tot în 1902 s'a instituit sărbătoarea sădirii pomilor.

Dar, cum orice măsură nouă nu-și poate atinge scopul dintr'odată, ministerul instrucțiunii publice, văzând că noua îndrumare practică era în pericol de a se paraliza, scrie în circulara din 2 Maiu 1907, inspectorilor și revizorilor școlari : «Vă invit să căutați a vă informa de starea în care se află chestia și anume care sunt școlile la care grădinile școlare și câmpurile de experiență continuă a funcționa, care sunt acelea la care au încetat și care sunt acelea la care s'ar putea pune în practică de aci înainte. În acelaș timp veți lua măsuri energice pentru ca mișcarea să fie reînceptută pe unde ea se va fi oprit».

Măsurile luate de ministerul școalelor dela noi probează că necesitatea învățământului agricol pe lângă școala primară e vădită. Grădinile școlare vor fi chemate la noi să joace rolul cel mai însemnat în propagarea acestui învățământ. Dar ca să dea roade ele trebuie întocmite, conduse și supravegheiate de aproape. N'ar fi oare bine venit un *serviciu al grădinilor școlare*, depinzând de ministerul instrucțiunii?

Noi credem *că da!*

Și iată pentru ce :

Prin noua lege a organizării învățământului primar și normal primar, instituindu-se cursuri complimentare pentru însușirea cunoștințelor agricole, atât de necesare populațiunii noastre dela țară, se speră că se va da o îndrumare practică și rațională pentru cea mai de căpetenie îndeletnicire a populațiunii noastre dela țară.

Dorința de bine respiră din toate articolele legii. Discuțiunile largi ce au avut loc prin presă împrejurul ei arată încă odată cât de mult era dorită o asemenea lege. Grădina școlară se impune din acest punct de vedere ca o necesitate, nu numai pentru înfrumusețarea numeroaselor școli, care s'au înființat ca prin minune în ultimii ani, ci și ca tineretul

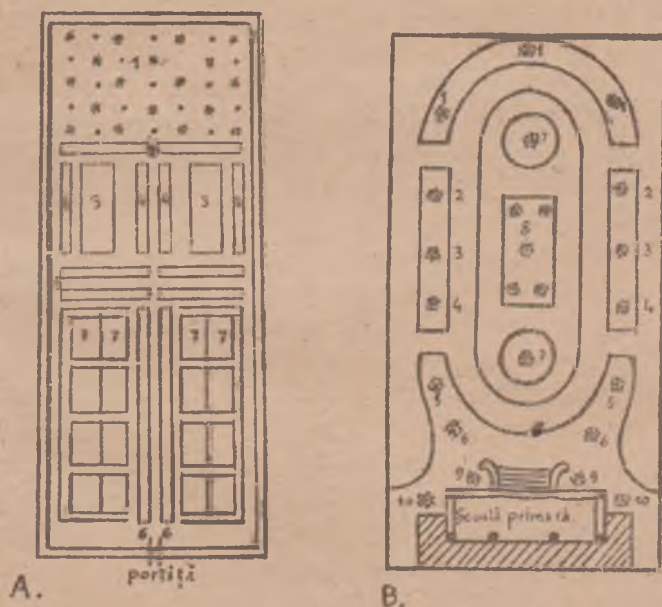
atât în școală cât și după terminarea cursului primar să aibă veșnic exemplul viu în față.

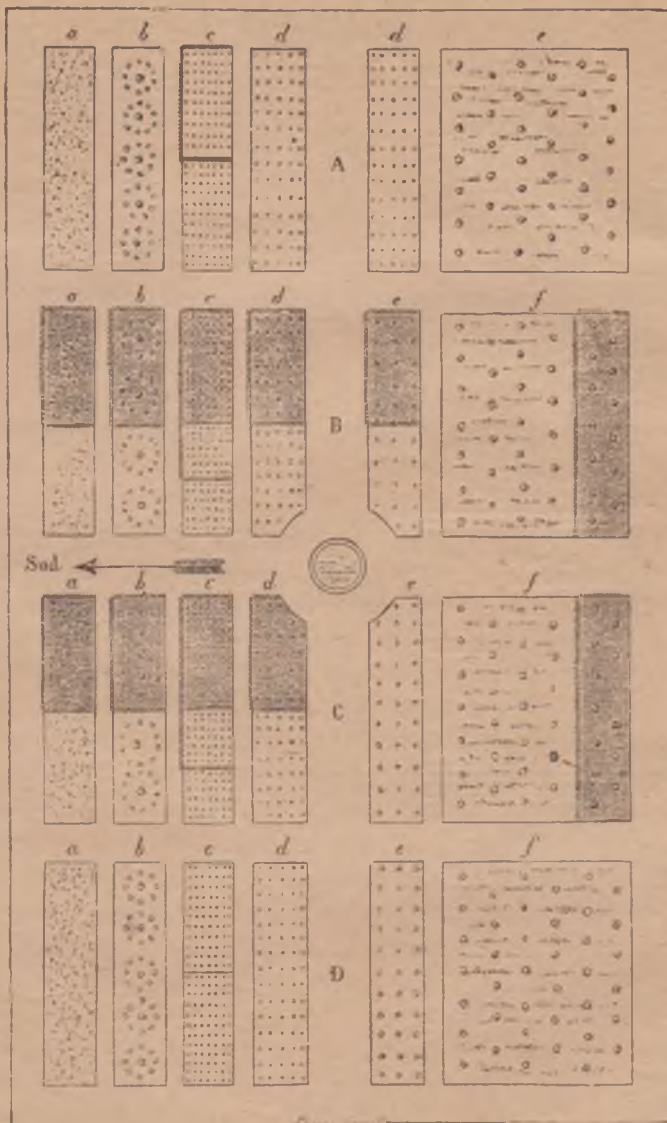
Practica grădinărească în grădina școlară, altoit, semănat, plivit, etc., este pentru micii copilași ocaziune fericită de a sburda în aer liber, de a le provoca emulațiune la lucru, și de a învăța vreun meșteșug de care au nevoie și de care se vor folosi toată viața.

Țara întreagă ar putea deveni cu timpul o grădină, luând modelul grădinii școlare.

Sperăm că ministerul instrucțiunii publice va da ființă reală grădinilor școlare, căci ele sunt condițiunea *sine qua non*, de care este legată chestiunea învățământului complementar pe lângă școala primară.

Alte modele de grădini școlare.

LAMURA

Școala activă

Precuvântare la Metodica Matematicilor¹⁾

de I. Nisipeanu și T. Geantă

În volumul întâiu din Metodică (Religia și Limba română), răspunzând unei întâmpinări, ce de obicei se face acelora cari susțin și caută să întărească interesul și plăcerea pentru studiu în copii, spuneam:

«Cei care aduc această obiecție, — că tindem prea mult la ușurarea muncii copiilor —, uită cu totul un lucru elementar: Toată pedagogia de azi, — teoretică și practică —, n'ar fi apărut pe lume fără forța generatoare și motrice a *dorinței de a face munca și viața generațiilor viitoare cât mai lesnicioasă și mai plăcută*. Fără forța acestei dorințe, omenirea întregă, cu toată cultura ei, — și deci și cu cea pedagogică —, ar fi încremenit în starea de barbarie și primitivitate dela începutul apariției ei pe pământ. Orice pas înainte în domeniul pedagogiei, de această dorință a fost împins. Și, deci, toți apostolii pedagogiei dure și silnice sunt niște *retrograzi*, cari vor să întoarcă lumea la negura barbariei și primitivității».

Și ca o verificare a acestei afirmații, am întreprins îndată o seurtă excursie istorică în domeniul metodicii scris-cititului.

Această excursie istorică a demonstrat, credem, silințele uriașe, pe care le-au depus pedagogii în cursul vremurilor, spre a face din domeniul acesta de muncă, — mult timp extrem de arid și chinuitor, și pentru copii și pentru învățători, — un domeniu de muncă plăcută, interesantă, atrăgătoare.

Un nou prilej ni se înfățișează și în lucrarea de față, de a încercă încă odată verificarea acestei concepții dinamice a istoriei pedagogiei, prin străbaterea altui drum din istoria metodologiei. Vom face aici un istoric, — mai amănunțit decât cel din volumul I, — al metodelor matematicilor, începând din cele mai îndepărtate timpuri și până azi.

1) (În lucru).

Dinnainte putem însă afirma, că acest studiu istoric va ver-
rifică puternic și definitiv aceeași tendință dinamică, care
a stat la baza nașterii unei științe a pedagogiei și la baza
tuturor progreselor civilizației și culturii: *tendința spre o muncă
din ce în ce mai lesnicioasă și mai plăcută, spre o grijă din
ce în ce mai atentă și mai pasionată pentru fericirea gene-
rațiilor viitoare.*

Viața în studiul matematicilor intenționăm noi să aducem
în paginile acestei lucrări: o viață susținută de un interes in-
tens, nutrită de sentimente puternice, *stelnice, dinamice*; nu
cum a fost multă vreme, și mai e și acum: de sentimentul
pustiului, și al răcelii, al severității și înfricoșării, al torturii
și deprimării.

Matematicile au rămas până azi, în multe școli, un o-
biect de teroare. E proverbială severitatea profesorilor de
matematică. Și se pare că toată lumea o socotește ca firească,
ca dela sine înțeleasă, ca un axiom metodologic. Nimic mai
firese ca ora de matematică să fie socotită de școlari, atunci,
ca una din cele mai de temut

Dar fost-a vreodată teama o uncoaltă fecundă de învățământ
durabil, adâncit în suflețe? Dacă în domeniul educației mo-
rale, al formării deprinderilor etice, rolul ei ar putea fi, la
urma urmelor, mai bine prețuite, în domeniul învățământului
teama nu poate avea decât rezultate strict negative, care se
pot sintetiza în formula: *desgust adânc, poate chiar pentru
intreaga viață.* În orice caz, eliberarea din acest desgust a-
dânc nu ți-o poate aduce decât însuflarea unui interes mare,
*a unei poște, pe care, până atunci, n'a avut fericirea s'o întâl-
tâlnești în studii.*

Oricâte sugestii de viață materială ar trezi cuvântul «*poftă*»,
noi nu ne sfiim să-l întrebuițăm și să apăsăm pe el cu
toată tăria.

La *poftă de știință* trebuie să aducem pe copii, și asta mai
vârtos în domeniul științelor celor mai grele cum foarte
frumos spune Anatole France, marele scriitor, — gând pornit
dintr'o intuiție pedagogică fericită —: «*Ca să digerezi știința,
trebuie s'o fi înghițit cu poftă*».

Ne străduim, de aceea, și noi, fiindcă avem o credință

adâncă în ideea formulată așa de fericit de Anatole France, să culegem, din istoria pedagogiei și din toate frământările de curente pedagogice actuale, ce prind spiritele dăscălimii în vârtoarea lor, precum și din experiențele noastre zilnice, tot ceace ni se pare în stare să 'ndepărteze teroarea din învățământ și să întroneze în locu-i pofta, — condiția sine qua non a asimilării intelectuale.

Accentuând, așa cum facem dealungul tuturor lucrărilor noastre, principiul dinamic al interesului, al plăcerii, al poftei de muncă în toate domeniile, s'ar părea că ignorăm sau vrem să ignorăm un mare adevăr etic, pe care adversarii noștri ni-l aruncă totdeauna înainte: Se poate, oare, tăgădui cu totul valoarea morală a efortării grele, a suferinței? Poate fi fericire fără durere? Poate cunoaște și prețui fericirea cine n'a încercat dureri mari în viață? Școala durerii e foarte rodnică, efortarea nădușitoare oțelește voința și caracterul. Mai gustoase sunt roadele muncii străduitoare, decât ale muncii ușoare.

Necontestat că această întâmpinare cuprinde mult adevăr. L'am găsit admirabil exprimat de scriitorul distins și subtil, A. Lichtenberger, și ne e cu neputință să nu cedăm ispitei de a reproduce aici această admirabilă formulare :

«La douleur est la faucheuse impitoyable qui moissonne les herbes folles de la conscience. C'est elle qui replace les choses au juste point, nous empêche de nous leurrer nous-mêmes, nous remet en mémoire le peu que nous sommes, nous apprend à ne pas gâcher nos joies, à les goûter avidement, à les conserver en avares, à les poursuivre en désespérés»¹⁾.

Din faptul, însă, că, în virtutea legii psihologice a contrastului în domeniul vieții afective (Vezi I. Nisipeanu, *Elemente de Psihologie* pentru școlile secundare), plăcerile se simt mai intens când succed durerilor, trebuie să ajungem la

1) Durerea e coșoșă, nemiloasă care taie ierburile nebune ale conștiinței. Ea pune lucrurile la locul meritat, ea ne împiedică să ne amăgim pe noi înșine, ne aduce aminte puținul ce suntem, ne învață să nu ne stricăm bucuriile noastre, să le gustăm cu lăcomie, să le conservăm ca niște sgârșiți, să le urmărim cu desperare.

concluzia extremistă, că școala trebuie să fie o organizatoare intenționată a durerii, a trudei ?

Nu se însărcinează viața singură, și de multe ori chiar din leagăn, să îngrămădească în trupul și sufletul bieteii ființe umane, un noian de amărăciuni, de suferințe ?

Nu sunt ele «în mod fatal, legate de o mână de pământ?»

Și apoi pentru cine poate fi așa de rodnică școala durerii și a trudii ? Pentru copii ? În niciun caz ! Pe copii, vâlmășagul unor dureri prea timpurii îi poate transforma sau în răsvrățiți, sau, cele mai adesea, în sceptici, în blazați, în învinși. Și sentimentul deprimant al înfrângerii în viață e tot ce poate fi mai opus scopului pe care-l urmărește o sănătoasă pedagogie.

Căci un suflet încărcat de acest sentiment al înfrângerii e incapabil de o muncă intensă și susținută, cum cere viața. O pedagogie, care taie aripele curajului și gustului de viață și de carte, e o pedagogie care se omoară ea însăși din fașă, căci își distruge însăși rațiunile de a fi, care nu e aceea de a face din copii niște flori ofilite.

Departee, deci, de a pregăti bine pentru viață pe copii, prin pedagogia dură și silnică, distrugem în ei forțele vii cu care să poată rezista mai bine în viața asta, care, încă odată, se însărcinează singură să nlanțue pe om cu dureri și trudă destulă. Din potrivă, după gândul ingenios al lui Gansberg, cea mai bună pregătire pentru viață e o copilărie și o tinerețe fericită. Din fericire, adică dintr'o sumă de sentimente stenice, dinamice, isvorăsc energii de voință, capacități de muncă și de rezistență, pe care în niciun caz nu le poate naște într'un suflet chinul, tortura, traiul geros și întunecos dus sub povara durerilor.

Am înțeles adânc din toate elementele pe care ni le oferea psihologia infantilă, istoria pedagogiei și îndelungatele noastre experiențe și cercetări într'o școală de copii fericiți, că nu sfortărea în sine, — consumarea unei mari doze de energie —, nu conștiința acestei sfortări, ci deprinderea cu sfortărea este aducătoarea unei bune pregătiri pentru viață.

Ori, se poate spune că în școala activă nu e activitate

sufletească? Se poate zice că atunci când cerem copiilor un *interes viu, o plăcere mare, o încordare sufletească deosebită*, nu e efortare? Nu se obișnuște el atunci cu efortarea?

De cât, noi o mascăm, copilul consumă energie, se efortază, dar nu simte greutatea acestei efortări. Se deprinde cu greul, așa cum trebuie să se formeze orice deprindere activă, fără să simtă și fără să capete dela început desgustul, pe care orice lucru greu ți-l inspiră.

Ni se mai spune, însă, că vrem să facem o școală prea ușoară, o școală numai de joc și distracție.

Nimic mai neadevărat. Nicăeri n'am susținut aceasta. Nu ne-am gândit niciodată să 'nlăturăm pe deaîntregul efortarea din școală, *adică munca*. Nici în teorie și nici în practică nu ne-am inspirat nici-o clipă din principiile unei astfel de școli ușoare, numai de joc și distracție. Nu sunt destule lecțiuni, în vol. I de metodică, a căror predare cere din partea elevilor destulă efortare sau muncă?

Și dacă ne silim în ele să'nvăluim unele cunoștințe aride într'o haină atrăgătoare, cum e s. e. haina narațiunii, în-lăturăm oare efortarea?

Înlăturăm ceva, și aceasta o afirmăm cu tărie: *înlăturăm conștiința prea vie, și deci deprimantă a acelei efortări*.

Ascultarea unei narațiuni cere — desigur, o efortare. O atenție încordată, ce se poate susține o oră, fără șovăire, prin pârghia interesului viu, a plăcerii pasionate de a ascultă, în-lătură oare efortarea cu totul? Nu, ea nu face decât s'o mascheze, s'o atenueze. Și nimeni nu poate tăgădui unui învățător dreptul, de a provoca pe copii la muncă pe calea care i se pare lui *cea mai potrivită cu gradul puterilor lor, cu nivelul capacității lor de activitate spirituală*.

Despre aceasta aducem în acest volum dovezi nouă. Citiitorii vor vedea, cu ce probleme grele vom ocupa noi pe copii în cursul școlii primare, — inferioare și superioare —, ce lucrări, care cer efortare intensivă, le vom da să efectueze dealungul orelor de matematică, — atât de aritmetică, cât și de geometrie.

Ne vom preocupa, însă, să *dozăm efortările după nivelul forțelor fizice și sufletești din diferitele vârste ale copiilor, și la*

aceasta ne silește, fără să ne slăbească o clipă, legile psihologiei infantile.

Pân'acum, în școală, n'a domnit principiul, că baza învățământului e psihologia copilului, ci a domnit așa zisul principiu material: *ce trebuie să învețe copiii* importă în rândul întâiu; *nu puterea psihologică care se poate face stăpână pe acest material*. Aceasta a fost lăsată pe un plan secundar.

«Din cauza stăpânirii acestui principiu, zice I. Kühnel, tot învățământul nostru a primit o tendință esențial utilitaristă, o direcție, în care multe se fac nu pentru cultura școlarului cea mai potrivită cu prezentul lui, ci pentru niște rezultate ce se așteaptă în viitor. Deasupra întregii clase pare că plutește ușor gândul: «De ce învățați aceasta, nu puteți voi, toți la un loc, să 'nțelegeți acum; dar mai târziu aveți să aveți mari foloase de pe urma ei». Și programul corespunde cu, și alege ceea ce «i trebuie copilului în viață», ca adult, firește.

Aceasta este însă o cheltuială de energie rău plasată. Sigur, școala veche pune înainte câștigul formal, pe care-l poate aduce fiecare cheltuială de energie de felul acesta. E însă imperios de dorit, ca acest câștig formal să fie sporit în mod esențial și tot deodată să se asocieze și cu un câștig material.

Și acest lucru e cu putință numai printr'o schimbare a punctului de vedere.

Dacă avem dorința și voința serioasă, ca poporul să nu-și vadă consumate eforturile lui în conservarea și transmiterea bunurilor culturale, ci să se desvolte în el forțele interne, care sunt bazele și condiția înălțării către cultură din ce în ce mai înaltă, înainte de toate către o moralitate din ce în ce mai înaltă; dacă vrem, așa dar, nu stagnare ci progres, atunci trebuie să 'nvățăm să schimbăm punctul de privire în organizarea educației noastre și în locul principului material să lăsăm să se întroneze principiul psihologic.

Și aceasta se va face în sensul, că în planul dintâiu al interesului cercurilor pedagogice va păși felul și iuțea mersului evoluției copilărești; că privirea noastră se va îndreptă spre desvoltarea *puterilor copilului*, așa în cât el să devină în stare să se facă stăpân pe toate bunurile culturale

de preț, care-i sunt accesibile; că principiul material va fi împins depe planul întâiu, pe care stă acum, înapoi, pe planul al doilea al interesului pedagogic — ca un principiu, negreșit, de mare importanță, dar totuși mai puțin important față de evoluția puterilor innăscute¹⁾.

O pedagogie strict evolutivă vrem, deci, să se 'ntroneze; o pedagogie în primul rând pentru copii, întemeiată la fiecare pas pe cunoașterea adâncă a acestor copii.

Ni s'a spus însă, dimpotrivă, că, neglijând perspectiva istoriei, în tendințele noastre didactice reformiste, și, inspirându-ne prea mult din modernism, uităm firele de legătură cu trecutul; că, deci, suntem revoluționari, nu evoluționiști.

Neglijăm perspectiva istoriei? Dar nu ne-am inspirat, în chip pasionat chiar, dintr'unii mari învățători ai trecutului? Din atâtea gânduri mari ale lui Rousseau, bunăoară, am făcut mai toate leit-motivele tuturor lucrărilor noastre. Rousseau e creatorul psihologiei infantile, și cine admite, în sensul vederilor de mai sus, deplasarea principiului material pe planul al doilea, și înaintarea principiului psihologic pe planul I al preocupărilor pedagogice, acela se nutrește din rădăcinile adânci ale pedagogiei lui Rousseau, împlântate, slavă Domnului, într'un trecut, care nu e așa de apropiat.

Deci, dacă e o revoluție în tendințele noastre didactice, ea nu e un hiatus în dezvoltarea firului ideilor pedagogice, ci crește pe terenul solid al cugetării pedagogice de acum mai bino de un veac și jumătate.

Nu se mai poate concepe azi pedagogie sănătoasă, care să nu se bazeze pe cunoașterea copilăriei, și credem că nici-un pedagog n'a pus problema aceasta mai bine decât a pus-o Rousseau:

« On ne connaît point l'enfance: sur les fausses idées qu'on en a, plus on va, plus on s'égaré. Les plus sages s'attachent à ce que les enfants sont en état d'apprendre. Ils cherchent toujours l'homme dans l'enfant, sans penser à ce qu'il est avant que d'être

1) Kühnel. *Neuban des Rechenunterrichts.*

homme..... Commencez... par mieux étudier vos élèves, car très assurément, vous ne les connaissez point...¹⁾).

Și dacă am mai aminti și alte leit-motive, care ne-au călăuzit în eforturile noastre reformiste: din Locke, din Pestalozzi, din Herbart, din Fröbel, ce mai rămâne din critica, de mai sus, că neglijăm învățămintele trecutului, că n'avem perspectiva istoriei pedagogiei?

În unele privințe, avem mult mai mult dreptul să ne punem noi la adăpostul lui Herbart, bunăoară.

Acesta a pus o formidabilă greutate pe interes în învățământ — indiferent de unde-l derivă — și noi nu stăruim oare mereu să mergă școala pe acelaș drum?

Consequenți ideii, că baza învățământului sănătos, real, e psihologia infantilă, vom studia și noi, dela început, amănunțit, psihologia noțiunilor aritmetice și geometrice la copii, geneza și evoluția ei. Și fiindcă această geneză și evoluție la copii se aseamănă cu geneza și evoluția acestor noțiuni la popoarele primitive, vom întreprinde și un studiu asupra aritmeticii la aceste popoare.

Din psihologia aceasta vom derivă principiile reconstrucției metodelor matematicii, principii la lumina cărora vom înțelege lesne greșalele metodelor în ființă azi. Părții critice îi va urmă una constructivă, care se va ocupa cu:

- 1) Principiile didactice adevărate ale învățământului matematicilor,
- 2) Mijloacele de învățământ (intuiția, problemele, felurile lor, etc.),
- 3) Însemnătatea calculului oral și combinarea lui cu cel scris,
- 4) Metodul de predare și,
- 5) Forma învățământului matematic.

1) Nu cunoaștem deloc copilăria; cu cât mergem mai mult pe urma ideilor false ce avem despre ea, cu atât rătăcim mai mult. Cei mai înțelepți se ocupă cu ceea ce e important de știut pentru adulți, fără a considera ceea ce sunt în stare copii să 'nvețe. Ei caută totdeauna pe adult în copil, fără să se gândească la ceea ce e el înainte de a fi adult..

Începeți prin a vă studia mai degrabă elevii, căci foarte sigur că nu cunoașteți deloc. (J. J. Rousseau-Émile.)

Apropiindu-ne, apoi, de partea practică a studiului nostru, vom examina materia de învățământ pe clase și principiile speciale didactice, pe care le impune vârsta clasei. După considerațiile teoretice privitoare la fiecare clasă, vor urma realizările practice: lecțiuni și schițe de lecțiuni pentru fiecare clasă, în concordanță cu considerațiunile teoretice.

Privitor la această parte din urmă, la realizările practice, ținem să accentuăm și aici, că, cu deosebire de alte metodici, care înfățișează învățătorilor întregul material sub forma de lecțiuni model, noi nu dăm decât câteva exemple din fiecare tip și acelea în niciun caz cu titlu de lecțiuni model, ci numai cu acelea de sugestii. Nu copiere, ci îndemn la creațiuni personale ținim noi, și am fi foarte fericiți să auzim de câți mai mulți învățători, cari ne întrec pe noi în astfel de creațiuni.

Creațiunile, însă, și adaptările după alte creațiuni, presupun formată și dezvoltată în învățători în rândul întâi curiozitatea pentru știință. Un învățător, înzestrat cu o vie curiozitate științifică, găsește la tot pasul material nou și îmbelșugat, din care să creeze lecțiuni interesante, și pentru copii, și pentru el.

Ziarele zilnice, ce citește, nu mai departe, îi oferă un material viu pentru lecțiile lui de aritmetică și geometrie, ca dealmintrelea și pentru cele de geografie și de științe naturale.

E bine ca tot ce găsește în acest sens să taie cu foarfecile și să așeze totul, pe specialități, în plicuri deosebite. Și mai mult îi pot folosi, prin bogăția materialului ce cuprind, revistele de știință și de popularizare științifică, ca: *Natura*, *Orizontul*, *Ziarul Călătoriilor*, etc. Iar pentru cei ce pot folosi literaturile streine, vom da la sfârșit o cât mai dezvoltată bibliografie.

Știm că drumul, ce ne silim să croim didacticii noastre, e plin, la tot pasul, de enorme greutateți. Le simțim par'că din ce în ce crescând. Dar, departe de a ne descuraja, ele ne îndârjesc și mai mult în lupta ce am deschis.

Istoria, istoria aceea pe care știm s'o prețuim în toată

valoarea ei, ne-a familiarizat, între altele și cu gândul, că inerția e o forță mare în viața psihică individuală și socială.

Contăm deci, cu ea, și ar fi o primejdioasă iluzie s'o ignorăm. Fiindcă nu ne amăgește această iluzie, noi stăruim mereu în principiile și tendințele noastre, le repetăm într'una, cu riscul de a naște saturație în cititori. Cum spune foarte frumos autorul ce am mai citat în rândurile de mai sus, I. Kühnel: «Locurile mâncate de rugină veche nu se fac strălucitoare dintr'o singură frecare, și greșeli vechi, ruginite, nu se pot șterge din spirite cu două vorbe sau două propoziții» (op. citat).

Mai știm apoi, că un domeniu metodologic așa de greu și vast, cum e al matematicilor, nu se poate reforma numai prin truda a doi-trei inși.

Această reformă cere eforturile multor pionieri și a multor generații. Că pionierii se înmulțesc pe zi ce trece, o știm și o simțim din multele semne de simpatie ce ni s'au trimis. Nu puțin au contribuit ele la susținerea curajului nostru.

Fie ca noua noastră încercare să ne aducă noi prieteni de muncă, și, spre binele ideilor noi, care trăesc și se oțelesc prin discuții și lupte, și noi adversari leali, bine intenționați.

□ □ □

CATALOGUL CĂRȚILOR PENTRU SĂTENI

s'a publicat în revista

A L B I N A

ANUL CURENT

Abonați-vă la ea (80 lei pe an; 100 lei pentru autorități și instituții de orice categorie)

Redacția și Ad-ția: Str. Latină, No. 10 București.

L A M U R A

Lucrul manual în școlile populare din Suedia

Victoria I. Teodor

Învățământul slojdului — lucrului manual — la băeți, așa cum se practică în Suedia de treizeci de ani încoace, se datorează lui Otto Salomon, care a făurit metodele acestui învățământ în școala normală de slojd din Nääs, condusă de el însuși.

La început metoda lui Salomon a fost aplicată numai la lucrările în lemn și a servit de bază celorlalte specialități, ce s'au dezvoltat mai târziu.

Scopul acestui învățământ, pentru băeți ca și pentru fete, nu este de a le da o cultură profesională, ci de a le dezvoltă gustul pentru lucru, de a le deprinde mâna și ochiul pentru executarea lucrărilor practice, plăcute și folositoare.

Calca ce urmează acest învățământ constă în a descompune fiecare obiect în elementele sale cele mai simple, pentru a forma o serie de exerciții gradate, începând dela lucrări simple și mai ușoare, spre a ajunge la altele mai complicate și mai grele. Seria de modele cuprinde numai obiecte ce se întrebuințează în viața zilnică. Programul nu are în vedere numai forma estetică a obiectelor, ci realizarea unui obiect determinat, propriu să deștepte în sufletul copilului interesul, bucuria și satisfacția de a fi putut lucra un obiect folositor.

În felul acesta Salomon a organizat numai lucrările în lemn, adică lucrările de tâmplărie obișnuite în aplicațiunile sale cele mai elementare și mai târziu, pe baza practicii făcute asupra slojdului în lemn, metoda s'a extins și la celelalte lucrări manuale, astfel că asistăm azi, în mod gradat, la patru feluri de slojduri: cusutul, lucrările în carton, în lemn și în metal.

Cusutul se învață de băeți în primii trei ani, lucrând împreună cu fetele, conform programei desfășurate în articolul precedent.

Cartonagiul. — În anul al IV-lea, elevii trec în atelierul special de *lucrări în carton*. Se lucrează: decupare, construire, ancantare (inserarea unui carton în dreptul unei foi, unde trebuie să fie) bordare, legatul și învelitul diferitelor obiecte: cărți, caete, ș. a.

Seria modelelor cuprinde 50 de obiecte diferite, ce se întrebuințează în viața practică, precum: etichete de chei, îmbrăcăminte caetelor, cărților, portofeluri, cutii, cutiuțe pentru penițe, pușculițe ș. a... Toate aceste obiecte prezintă forme geometrice regulate, astfel că această ramură de slojd constituie pentru elevi și cea mai folositoare lecțiune de geometrie.

Lucrări în lemn. — În anul V, elevii trec la lucrări în lemn, care cuprinde o serie de 100 modele, împărțite în două: o serie fundametală și alta complimentară.

Seria *fundamentală* dela 1—50, cuprinde următoarele exerciții: lucrul cu cuțitul, cu fierăstrăul, cu rindeaua în diferite lemne mai mult sau mai puțin tari, întrebuințarea burghiului, dalte; apoi operațiuni de îmbinare la diferitelor piese prin cuie, prin șurupuri, prin lipire, etc... repararea obiectelor deteriorate ș. a...

Seria celorlalte *exerciții complimentare* cuprinde exercițiile precedente mai complicate, precum: îmbinări nevăzute, bifurcări, plus diferite exerciții de sculptură și înșurubarea lemnului tăiat rotund.

Sunt obiecte ce se lustruesc, se vernisează de copii, dacă cumvă această operațiune prezintă vre-o înlesnire practică.

Lucrările în metal sunt destinate băeților din clasa VII și a VIII-a. Seria modelelor comportă 30 de numere. Principalele exerciții sunt următoarele: ciselare (tăiere), pilire, găurire cu burghiul, nituire, strunjire (lucrări la strung filetaj (reducerea metalelor în fire, mai cu seamă arama) lustruire, precum și oarecare lucrări de tinichigerie, lucrări de ancastrare (înțepenire), fixare, de exemplu: un fier în zid, un cuțit într'un mâner de lemn, ori de metal etc... precum și lucrări de sudare sau lipire.

În ultimile lucrări de slojd, învățământul este individual, ceea ce face ca fiecare elev să poată trece dela o lucrare la

alta independent de progresul camarazilor săi. În ceea ce privește întrebuintărea uneltelor și îngrijirea lor, învățământul se face în comun pe secțiuni sau în grupe.

Elevii se conduc în lucrările lor de modele, ori de desen. Pe măsură ce progresează, se înlătură modelele și se lucrează numai după desen.

Orice băiat, care a făcut un curs complet într'unul din diferitele ateliere ale școlilor populare din Stockholm, capătă o îndemânare, ce-i poate servi în multe ocazii, și-și poate da singur seama de aptitudinile sale, în ziua în care își va alege o carieră.

Ateliere. *Desfășurarea lucrului manual, după programa indicată mai sus, se face în ateliere prevăzute ca și la școlile de fete cu toate instalațiunile necesare fiecărui fel de lucru, așa că asistăm la trei feluri de ateliere speciale, conduse fiecare de maștri speciali.*

Atelierele sunt mari, încăpătoare, bine luminate și bine ventilate. Toate uneltele de lucru precum și obiectele, ce se lucrează de elevi, rămân în ateliere. Obiectele terminate și mai bine și frumos executate se expun în vitrinele școlare, ca distincțiune și la îndemâna vizitatorilor ori a celor dornici de a-le cumpăra, fiind, toate, obiecte folositoare. Materialul didactic, precum și tot materialul de lucru, se procură direct de școală prin aceleași mijloace ca cele indicate la școlile de fete.

Acolo unde se simte mai mare nevoie, intervine și statul cu oarecare subvențiuni, mai cu seamă în școlile populare complete cu câte șapte și opt clase, ce funcționează în centrele mari industriale ca: Stockholm, Malmö, Göteborg, Upsala, Norkioping ș. a.

Obligativitatea. *Toți copiii cari nu trec la licee sunt obligați să urmeze aceste școli populare complete. În caz contrariu, părinții, patronii, ori tutorii primesc avertisment, dacă susțin pe copiii dela cultură. În caz când avertismentul nu are efectul dorit, asistența publică le ia copilul, dacă părinții sunt săraci, iar dacă nu sunt săraci și-și neglijează copiii, tot asistența publică are grijă de ei, despăgubindu-se de cheltuelile făcute cu îngrijirea copiilor, din venitul părinților ori al tutorilor.*

Convinși de valoarea pedagogică a lucrului manual în școlile suedeze, vom înțelege ce mare operă educativă săvârșește dezvoltarea cât mai mare a acestui obiect de învățământ în atelierele pentru copiii săraci, precum și în școlile populare superioare.

Inițiativa privată.—Nu este locul să dezvoltăm aici felul cum sunt organizate aceste așezăminte educative; dar e destul, să amintim că și ele pornesc tot din nobila inițiativă privată, pornită din influența binefăcătoare a bisericii asupra școlii, influență din care se vede că sentimentul religios, atât de dezvoltat și de bine cultivat, la acest popor neclintit și neturburat în credința sa, a făcut să se înțeleagă de toți fiii poporului adevărata caritate creștină, pe baza căreia au apărut atâtea binevoitori ai neamului în toate ramurile culturale. Căci, ce este acea *inițiativă privată* dela care pornesc atâtea nobile instituțiuni culturale, pe care le întâlnim în această fericită țară, decât *dragostea de aproape*, atât de frumos propovăduită de religia creștină.

În Suedia întâlnim *adevăratul socialism creștinesc*, care înlătură toate curente de răsvrătire ale celor mici în contra celor mari și distruge toate uneltirile rele, de care se servesc atât de ușor, cei ce voiesc să răsvrătească neamurile.

Cu un corp sănătos, cu o minte luminată și cu un suflet cultivat nu pierе nici individul, dar nici neamul, căruia îi aparține.

Aceste trei feluri de educație, fizică, morală și intelectuală își găsește un bun și plăcut lăcaș în vasta școală populară suedeză, despre care voiți vorbi în viitor.

CUVINTE ÎN FAȚA PRIMEJDIEI

Dintre toate calamitățile ce decimează sărmana noastră omenire, mai grozavă decât foametea, ciuma și războiul e *beția*. Căci dacă foametea, ciuma și războiulucid trupește, beția ucide întâiu sufletește, —adică te dezonorează—și numai pe urmă te omoară.

a zis

Gladstone
mare om politic al Angliei.

L A M U R A'

Șezători de primăvară și de Paști— cu copii

Ap. D. C.

Primăvara își are înfiorările și chemările ei; zâna de miazăzi umple sufletul copilăresc de neastâmpăr și dor de spații largi.

Vom întinde peste ochii lacomi ai copiilor vâlul poeziei lor, prin care vor privi uimiți frumusețile acestei lumi îmbrăcate în veșminte noi.

Primăvara copiilor se vrăjește cu vizite în împrejurimile frumoase și cu poveștile legate de darurile ei.

Copiii aud pe afară cântarea ciocârliilor ce se înalță la cer. Le-om spune povești și cântece cu ciocârlia.

(Vezi în «Povești cu animale și păsări» de Ap. D. Culea; «Cum și-a acoperit ciocârlia cuibul» în *Istorie de Balintescu* vol. III).

De acum vor urmări sborurile ciocârliilor cu mai multă luare aminte. La un farmec s'a adăogat încă unul. Copiii culeg și aduc în clasă: viorele, ghiocei, brânduși, lăcrămioare.

Vor auzi îndată din gura noastră legendele legate de aceste minunate podoabe ale firii («Dece miroase vioreața atât de plăcut» în *Balintescu*: «Istorie pentru copii» vol. III, «Viorica mântuită» idem vol. II, «Copilul și vioreața», idem vol. III. «Povestea brândușei» în rev. «Ion Creangă» VI 3. «Legenda ghiocelului» de Iulia Hașdeu. «Legenda lăcrămioarelor» în *Calendarul Asociației Sibiu 1923* și în *Alexandri*).

Cu mai multă iubire copilărească vor căuta de acum aceste flori îmbrobodite în vâl de poveste.

Așa a trecut copilăria noastră: ieșiam înaintea berzelor și ne întreceam care descoperă în zare cea dintâiu barză să-i spunem cântecelul de bună venire. Barem versurile:

In fund pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit sub soare un negru punct s'arată:
E cocostârcul...

trezeau nostalgii de hoinăreli pe meleaguri și porneam întru întâmpinarea oaspeților înaripați. Făceam și noi «l'école buissonnière» — vorba franțuzească — binecuvântată de atâția scriitori mari, cari și-au salvat sufletul, evadând dela lecțiile de gramatică foarte metodice ale domnului depe catedră.

(Vezi și altele în: «100 poezii pentru copii» [de G. Budu. Cântecul berzii în «Păsărele și păpuși» de Fl. Cristescu, «Ciripiri vesele» de A. O. Maior în «Biblioteca Copiilor» I. «Primăvara» în Balintescu op. cit. II. «Primăvara» de Sarina Casvan. Din «Nils Holgersson» de Selma Lagerloef).

Apariția cucului, a fluturilor va fi salutăată cu poveștile corespunzătoare: (Despre cuc în Balintescu vol. I, în Fl. Cristescu op. cit., în Ap. Culea op. cit. Cu fluturi găsim povești în Andersen și în Julia Hașdeu).

Pentru plugari, în afară de poeziile cunoscute din manuale didactice, avem și altele povestiri: «Pe brazdă» de Sofia Nădejde (vol. «Din lume pentru lume»), «Tovarăși» de Em. Gârleanu (vol. «Din lumea celor ce nu cuvântă»), «Păsările la plug» în Ap. Culea (vol. cit.).

Celor mici li se spune povestea zânei care vine pe sus în capul stolurilor de păsări și aruncă flori din poală peste lume.

Se va urmări așezarea păsărilor, cum își fac cuiburile.

Se va reinvia vechiul obicei: vestirea primăverii în ajunul Floriilor, pela case și biserică, cu ramuri de salcie și cântec de primăvară.

Nu vom uita nici de povestea Babei Dochia; vom ceti din «Mărțișor» de M. Sadoveanu (vol. «Ți-aduci aminte...»).

Când căutăm să descoperim cu copiii viața de primăvară la păduri, pe câmpii și în grădini, cu prilejul excursiunilor, să știm dar însoți vietatea și podoaba firii cu o fărâmă de poveste și un cântecel potrivit.

O! cu ce nerăbdare vor aștepta de acum zilele acelea, când vom ști să le sărbătorim cu un suflu de poezie!

Pentru Paști:

Vom face o strămutare cu închipuirea spre locurile sfinte și evocând zilele din urmă ale Mântuitorului: Dar nu cu textele școlare din obișnuitele manuale. Ci vom folosi înfloritele

povestiri literare cu cuprins religios cari abundă în toate limbile. Tablourile, când le avem, la îndemână, vor da și mai multă viață scenelor sacre.

Revista «Albina» e plină de lecturi ocazionale pentru Patimile Domnului. O bibliografie mulțumitoare stă la dispoziția oricui știe s'o caute pentru aceste zile:

Ap. Culea: Când a fost Isus pe pământ (povestiri și legende).

I. Nisipeanu: Religia pentru copii.

Prohodul.

I. Răureanu: Ouăle Paștilor.

100 de poezii pentru copii de G. Budu, etc.

Cum vedeți, literatura de primăvară a copilului e destul de bogată, fie din cea neaoș românească, fie din cea străină, care trece dintr'o țară în alta, potrivitându-se pentru toți copiii. Ca s'o folosim ne trebuie doar puțin suflet... și fără metodica specială de tipic.

Am deschis un biuro de consultațiuni juridice și medicale prin corespondență

Aducem la cunoștință că dela 1 Februarie 1925, am înființat la Fundația Culturală „Principele Carol“ UN BIUROU DE CONSULTAȚIUNI JURIDICE, pus sub conducerea juristului d. Alex. Lascarov-Moldoveanu și unul de CONSULTAȚII MEDICALE, sub conducerea d-lui doctor V. Voiculescu.

Deslușirile se dau prin scrisori, la adresa dată.

Toți cei care au nevoie de vre-o deslușire juridică, privitoare la vre-o afacere a lor (moștenire, vânzare, contracte, și toate cele asemănătoare acestora) pot să scrie juristului nostru, la Fundație (Str. Latină No. 10), arătându-i scurt pricina.

D-sa va răspunde neîntârziat, deslușindu-l după tipicul legii. Tot așa și către doctor pentru diferite boale. Să arate pe larg toate semnele și durerile, fără înconjur.

Prețul acestor sfaturi este următorul: Cel care cere deslușiri, va trimite pe adresa Fundației un mandat de 80 lei, care înfățișează un abonament anual la „Albina“ și va arăta, tot odată, și care e persoana pe care o abonează. Odată cu răspunsul juristului, sau al doctorului, persoana va începe a primi revista noastră și va primi-o un an întreg.

Dacă nu se trimite mandatul și adresa abonatului, juristul și doctorul nu vor răspunde la scrisoarea celui care cere deslușirea.

REDACȚIA

L A M U R A

Teșgheluța portativă

model

Marin R. Oprescu-Alexandria

Acum, când prin noua lege a învățământului primar se insistă mai mult ca altă dată, la introducerea efectivă a lucrărilor manuale de orice fel, în clasele primare, cred facă un bun serviciu *colegilor partizani ai școlii active (nu însă ai vorbăriei active)*—dacă le dau aici, în desemn, pe înțelesul tututor, modelul de teșgheluța de cari eu m'am servit la predarea tâmplăriei ușoare elevilor din cl. IV primară, încă de acum 15—16 ani.

Această teșgheluța, născocită anume pentru școlari, este în greutate de câteva kg. (8—10) numai, ușoară deci la umblat cu ea.

Se așează, pentru lucru, pe orice masă — (la marginea ei) — sau chiar bancă de școală, și repede se fixează.

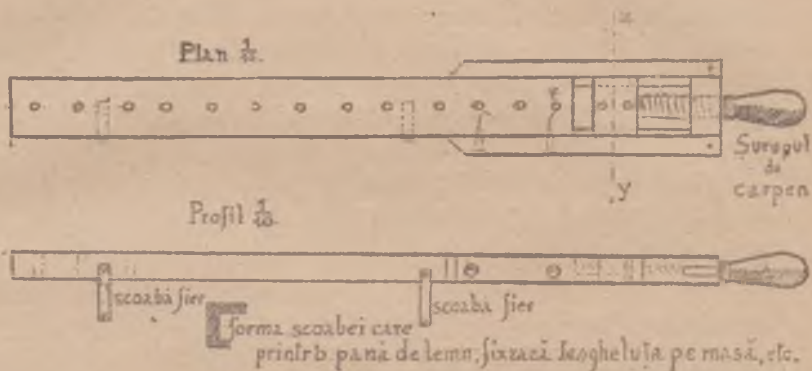
Intr'o comună, vecină Alexandriei, — unde am funcționat timp de peste unsprezece ani, — aveam zece teșgheluțe de acestea cari, în timp de 2 minute numai, erau luate dintr'un rastel special al lor, și bine înțepenite prin ajutorul a 2 pene de lemn pe câte o bancă. Niciun timp pierdut la instalarea lor, iar o clasă de studiu poate fi imediat transformată în sală de tâmplărie.

Azi, când școlile sufăr de aglomerația elevilor și când este o raritate școala ce ar avea o sală liberă pentru lucru manual, socotesc că aceste teșgheluțe vor fi binevenite nu numai pentru școlile primare ci și pentru alte școli, unde se predă lucrul manual și unde procurarea de teșghele mari, numeroase, nu se poate face fără un însemnat capital. (30 teșghele mari a 2.500 lei=75.000 lei, iar 30 teșghele cât ar fi suficiente la o sală de lucru bine instalată, ar costa aproximativ 12.000 lei).

Până ce va ajunge a fi unealta indispensabilă a oricărei gospodării, ar trebui—pe aste vremuri de grozavă scumpete—

să nu lipsească din casa nici unui intelectual, care a fost deprins cândva cu cioplitul lemnului: mici reparații, mici obiecte casnice, cu puțină cheltuială vor fi lucrate pe această teșheluță.

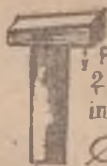
După desennul ce urmează, poate un meșter bun să o facă numai dacă are strung și filiera de tăiat ghiventul la șurupul de carpen.

Secțiunea XY
în scara 1/2 →

brat lateral — scândurică mobilă cu 2 găuri verticale în care se pune un fier T de întepenit lemnul de lucru. — brat lateral.

forma celor 2 fiare întrecare întepenimpiesa de lucru.

Ø 40 mm. Materialul: lemn tare - fag - șurupul de carpen - scoabele din fier zis potcoavă, holșurupuri, etc. etc.

Monografia Comunei

(planul general)

Comuna.....

Plasa.....

Județul.....

I. *Intinderea comunei; descriere fizică.*

Suprafața în km. pătrați și a vetrei satului. Cătunele cu întinderea și depărtarea lor. De când s'au alipit (sau deslipit) cătunele? Ce influență a avut alipirile și deslipirile de cătune asupra dezvoltării satului? Comunele vecine. O schiță cartografică a satului cu regiunea. Munții, dealurile, colinele, movilele, văile, câmpiile, luncile, pădurile cu tradițiile legate de ele. Ce avantaje sau dezavantaje prezintă relieful pentru dezvoltarea comunei sub toate punctele de vedere? Apele ce trec prin zona comunei, cu adâncimea, lățimea, foloasele și pagubele ce le aduc locuitorilor. Geologia comunei. Felul pământului (negru, humos, pietros, nisipos). La ce adâncime se găsește apa și calitatea ei. Măsuri igienice pentru a fi o bună apă de băut. Clima: Temperatura, ploile, zăpezile, vântul, grindina, desimea, tăria, efectele lor. Datini climatologice în uz (semne pentru cunoașterea timpului și înlăturarea primejdiilor naturale).

II. *Istoricul comunei.*

Să se cerceteze arhiva veche dela primărie și dela școală (dela conacul moșiei dacă e și dacă are lucruri și acte vechi, să se facă un inventar de obiectele istorice și artistice, să se fotografieze); să se scotocească prin hârtiile, cărțile și condicile bisericii, (copiindu-se însemnările de pe cărțile vechi), pentru a se găsi notițe istorice privitoare la trecutul satului. Să se cerceteze la arhivele statului actele de moșie, sau ale mănăstirii învecinate. Să se ceară informații dela persoane cunoscătoare despre trecutul regiunii, să se consulte lucrările istorice publicate cari dau unele știri locale.

Să se caute actele vechi pe la locuitorii satelor, copiindu-se

sau fotografiindu-se. Notițe despre istoricul școlii și al bisericii. Copierea inscripțiilor de pe frontispiciul bisericii și cele din interior ale ctitorilor (fotografierea zugrăvirilor și decorațiilor celor mai de seamă până la anii 1850). Inscripțiile dela fântâni de pe crucile și mormintele, clopotele vechi, de pe candelile și de pe icoanele vechi. Modele copiate de pe cruci (troițe), sfeșnice, ornamente de pe morminte și zugrăveli, desene de pe cărțile vechi și alte obiecte bisericești. O listă de cărțile vechi (unde-s tipărite și de cine-s dăruite), de icoane vechi, odăjdii, candelile, sfeșnice și alte obiecte de ale cultului. Fapte remarcabile de ale preoților, învățătorilor și ale fruntașilor de altă dată. Luptele petrecute în zona comunei cu citarea din cronici și din alte mărturii vechi. Unelte vechi, arme, monezi, case vechi, fântâni vechi, vechi modele de lucru, etc., (desemnarea sau fotografiarea lor). Alte monumente și urme vechi. Vechi datini dispărute. Tradițiuni și legende relative la așezarea comunei. Amintirile satului din vremea altor domni, al traiului de altă dată, din vreme de secetă și foamete, de boli, năvăliri și războaie, de sub stăpânirea străină. Veteranii satului și ce povestesc ei. Eroii satului cu arătarea locurilor unde sau luptat și au murit. Episoade de războiu dela ostașii satului, cum și cântecele lor. Ce ecouri și ce urme a lăsat ultimul războiu, cum și ce conștiință s'a creiat dela așezarea României întregite?

S'ar putea strânge o mică colecție istorică în sat? Ce se poate face pentru a inufla în popor respectul și [păstrarea lucrurilor vechi?

Ap. D. Culea.

P. S. Actele originale inscripțiile copiate, pot fi trimise nouă, spre a fi cetite și tălmăcite.

Copierea inscripțiilor în relief se poate face astfel :

Se unge bine inscripția cu cărbune negru, sau cu creion, colorat ; se aplică deasupra hârtia albă curată și după aceea se bate bine cu o perie deasă. Inscripția sau desenul se reproduce întocmai.

□ □ □

L A M U R A

Inițiative Culturale

Ce face un învățător pentru a cultiva gustul cetitului la absolvenții școliei.

În urmărirea scopului de a face pe absolvenții cursului elementar primar să prindă gustul cetitului, cât și a obișnui pe aceste care sunt în ultima clasă a acestui curs, ca pe lângă lecțiunile, ce li se explică în clasă și pe care le găsec în cărțile de studiu să mai cetească și altceva distractiv și moralizator, am determinat prin sfaturi, ca o parte din elevi — prin asociație — să se aboneze la revista „Albina”.

Cu chipul acesta 9 noi abonamente din prețioasa revistă vor sosi la această școală, aducând bune sfaturi, bune indemnuri, nu numai pentru elevii abonați ci și pentru frații și părinții lor, care o vor ceti cu drag.

Gh. Stănescu (Rătești-Arges)

Cum s'a făcut căminul cultural „Principele Mihaiu” din com. Porcești județul Sibiu.

A răsărit din gândurile bune ale câtorva oameni din sat, cari au trecut prin America, unde au văzut și au învățat ce minuni poate face inițiativa, spiritul de solidaritate și stăruință de treabă.

În seara zilei de 17 August 1919, în orașul Willard Ohio, un tânăr fiul al satului, d. Toma T. Pascu, strânge în jurul său pe toți oamenii din Porcești aflători acolo și pun bazele unor societăți culturale, pe care au numit-o „Clubul Tinerimei Porceștene, Culturaol” după modelul societăților populare culturale americane. Hotărâsc acolo care este menirea acestei societăți: „Inițiam în comuna noastră o casă unde să fie lăsați feciorii să joace, unde să fie o bibliotecă și ziare de citit pentru bătrâni, unde să se adune la sfat oamenii și care să lucreze pentru cultura poporului cum va fi mai bine”.

Terenul a fost bine pregătit. Sămânța aruncată în el a prins repede rădăcini. Iată că la auzul hotărîrii luate în Willard, răspund de pretutindeni toți fiii comunei noastre, alăturându-se și primind întru toate hotărîrea.

Astfel toți cei din Garrett Indiana, Toledo Ohio și Detroit Mich. aderară la această idee. A fost deajuns ca toți să fie una, pentru ca să pornească la lucru. Sub indemnul inițiatorului, călăuzit de frumosul scop, încep a da petreceri, fac colecte, donații, își sacrifică din timp și din agoniseala muncii, plătesc taxe de înscrieri și cotizații și adună ban cu ban, strângând suma de 134.490.50 lei.

Și toți cei cari au dat din al lor, toți cari au muncit și și-au jertfit timp pentru înfăptuirea scopului propus, se află scrîși în registrele societății, unde-i poate vedea oricine voește să afle pe cei mai devotați acestui scop.

Și fiecare după munca lui poate fi prețuit.

Dorul de neam și de familie chiamă pe toți cei ce sunt departe

de el. Așa a fost și cu o parte din fiii comunei aflători în America. Ne mai putând sta acolo, fiindcă-i chema ceva ascuns, s'au pornit a veni către casă rând pe rând mulți din cei de acolo.

Peste puțin timp a venit și resortul și inițiatorul acestei opere, D. Toma T. Pascu, cu care întreaga înjghebare s'a așezat în comună, rămânând în America filiala ei, compusă din cei ce au rămas acolo.

Munca, lucrul cel mai greu acum, începe a se arăta. Bani erau la dispoziție, comitetul era bine format, trebuia însă început lucru de căpetenie: „Construirea localului“.

S'a cumpărat un loc de casă, dar atât nu era destul, clădirea; ea preocupă gândul și mintea tuturor. După dese adunări și cu o hotărâre temeinică s'a stabilit ca în primăvara anului 1922 să se înceapă clădirea localului, adunându-se din vreme materialele necesare. Au fost imputerniciți d-nii: Toma T. Pascu, președinte, și Achina N. Crăciun, casierul, cu toate puterile de a aduce la îndeplinire acest mare și greu lucru. Și și-au făcut datoria.

În primăvara anului 1922, lucrările au început cu mare râvnă și au luat sfârșit la 1 Noembrie 1922, arătând ca rod al lor, frumosul local ce ființează cu măreție în mijlocul satului nostru.

Clădirea era gata. Societatea aceasta culturală trebuia să-și înceapă activitatea. Subscrisul încă dela început am priceput frumosul gând și cât mi-a stat în putință am făcut, îndrumând pe membrii ei, oameni conștienți, la ideea în adevăratul înțeles al cuvântului de „Cămin Cultural“. A fost bine primită de toți și cu unanimitate în adunarea generală din 3 Dec. 1922 „Clubul Tinerimei Porcestene Cultural“ la numirea de Căminul cultural „Principele Mihail“, lucrând pentru binele poporului nostru din Porcești. Tot atunci s'a hotărât afilierea Căminului la Fundația „Culturală Principele Carol“ din București. Afilierea s'a făcut cu plăcere și prin adresa No. 1289 din 3 Martie 1923 ni se comunică, cum că A. S. R. Principele Carol a luat la cunoștință cu vie plăcere cererea de afiliere a Căminului Cultural la Fundația Culturală a „Sa“.

Ziua de 12 Noembrie 1922, când cu deplină solemnitate s'a serbat inaugurarea Căminului va rămâne neuitată. Mărturie curată despre toate cele spuse aci este tot ceea ce se poate vedea în Căminul Cultural ce, acum când scriu, e înpreajma împlinirii unui an de ființare, de lucru nefcetat și în marginile împrejurărilor, pentru prosperarea și înaintarea poporului nostru.

Să dea Dumnezeu ca ceea ce azi ființează cu mândrie să n'aiibă sfârșit! Membrii ei toți cei ce lucrează pentru el să se bucure, cu sănătate și îndelungă viață de roadele muncii lor.

Cinste tuturor celor ce și-au jertfit din al lor pentru înființarea lui.

*Ioan V. Ciolan, învățător
Secretarul Comitetului*

L A M U R A

Fapte bune

Un binefăcător unic : Face și înzestrează școala satului, face un spital și biserică în sat. Este d-l P. Trăistaru din Poiana Mare-Dolj.

Duminecă 1 Februarie 1925, de față fiind și d-nul inspector școlar S. Spulbereanu, Căminul cultural „Regina Maria“ a sărbătorii inaugurarea școlii primare „Prina Petre Trăistaru“ din comuna Poiana-Mare (Dolj) în modul cel mai înălțător.

Această școală s'a zidit și înzestrat ca ofrandă pentru binele locuitorilor din comuna Poiana-Mare, de către marele filantrop Petre Trăistaru, în memoria repauzatei sale soții Prina.

La serbare, veniseră toți fruntașii comunei, sute de săteni și mii de copilași de școală, elevi ai celor șapte școli din comuna Poiana Mare și ai comunelor învecinate.

S'a oficiat tradiționalul serviciu divin, în biserica zidită tot de d. Petre Trăistaru.

Aci a vorbit Pr. C. Popescu dela Piscu-Nou, reliefând frumusețea actelor vrednicului donator Petre Trăistaru.

În urmă, d. revizor școlar D. Mucichescu a citit actul comemorativ, în care se vede că d. Petre Trăistaru a înzestrat școala ce a clădit cu tot mobilierul, cu material didactic și cu *una sută pogoane* de pământ.

Pentru frumusețea faptei dăm în întregime acest

ACT COMEMORATIV

Cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu, eu Petre I. Trăistaru din dragostea de a veni în ajutorul instruirii noilor generații și mai cu seamă a fetelor din comuna Poiana-Mare, Dolj, satul meu natal și în amintirea soției mele Prina, am clădit cu propriile mele cheltuieli un local de școală primară, pentru fete, cu patru săli de clasă, cancelarie și o casă pentru locuit.

Localul de școală l-am înzestrat cu tot mobilierul necesar și o parte din materialul didactic, donând și 50 ha. pământ din moșia mea, partea cuvenită prea iubitei și neuitatei mele soții, Prina.

Cu venitul acestui pământ se va întreține o cantină școlară.

Rog pe bunul Dumnezeu, ca să ajute muncitorilor depe ogorul dăscălesc dela această școală să dea roadele ce le doresc, scop pentru care am clădit această școală.

Școala va purta numele soției mele „Prina Petre I. Trăistaru“ cu care am muncit 52 de ani, agonisind avere cu care am putut înzestra comuna cu un spital, biserică și acest local de școală.

Localul de școală s'a inaugurat azi Duminecă 1 Februarie 1925 sub glorioasa domnie a M. S. R. Ferdinand I, ministrul instrucțiunii

fiind marele iubitor de luminarea poporului, Dr. C. Anjelescu, fața fiind la inaugurare d. Inspector școlar Silvestru Spulbereanu; d-nii, Revizori școlari: Marin Florescu și D. Mucichescu, cum și toți câți cerncază.

(Urmează semnăturile).

La citirea acestui act comemorativ, cea mai mare parte a publicului avea lacrimi în ochi. Mulți dintre cei de față plâneau chiar, furați de puternica emoție ce-au încercat, în fața unei fapte așa de laudabile.

După serviciul divin și aceste cuvântări, a urmat o frumoasă serbare școlară cu recitări, dansuri naționale, coruri, teatru, exerciții gimnastice.

Aci, d. I. Dobrian, președintele cominului cultural „Regina Maria”, aduce laude donatorului, și salută autoritățile școlare prezente la serbare, în numele tuturor învățătorilor și al tuturor cărțurilor comunei.

După aceasta, d. Inspector școlar I. Spulbereanu, mulțumește în numele autorităților școlare, glorificând marea faptă de cultură a d-lui Trăistaru.

Model de învățător: Sărac și cinstit.

Primim:

„In seara zilei de 14 Decembrie 1924, învățătorul Ioan Rafailă dela școala din satul Plaesu, comuna Timișești, jud. Neamț, întorcându-se dela cercul cultural, a găsit pe șoseaua națională Tg. Neamț-Pășcani o geantă cu 2 scrisori în valoare de 27270 lei. Geanta era a factorului poștal. Cu toate că d. I. Rafailă este un învățător tânăr și sărac, n'a stat un moment la îndoială, ci a alergat repede la Primărie și a comunicat of. telegrafic Pășcani, că a găsit geanta factorului poștal cu banii ce se aflau în ea. Factorul, și el om sărac și cu familie grea, urma să fie trimis la parchet și depus. Fapta frumoasă a învățătorului vorbește dela sine.

Ministerul o găsește ca frumos exemplu și o dă ca pildă, ca atât elevii cât și învățătorii să ia cunoștință de ea“.

Fapta bună, în aceste zile de amarnică goană după avere fără alegerca mijloacelor, vorbește singură.

□ □ □

I. Nisipeanu și T. Geantă: *Metodica Limbei Române și a Religiei.* (Școala Activă), editura Steinberg, București.

Prețul 80 lei.

Din Străinătate

Cărțile școlare din Bulgaria ațără împotriva României. Ce-a constata o anchetă internațională.

Institutul Carnegie pentru Pacea Internațională a publicat de curând, la Paris o „Anchetă asupra manualelor școlare de după războiu“, cu rapoarte din Franța, Germania, Austria, Anglia, Italia și Bulgaria. Nu am ăzut încă olumul, dar am cetit în oficiosul „*La Bulgarie*“ prefața Institutului la raportul bulgar: o prefață în care se exprimă părerea imparțială“ că Bulgaria e o martiră mutilată, pedepsită cu „nedreaptă strășnicie“ pentru nevinovata greșeală, că s'a războit alături de austro-germani. România e, în schimb, după aceeași părere imparțială a Institutului Carnegie, „*profitoarea insolentă a rășboiului*“.

Introducerea aceasta, inspirată desigur, din raportul profesorului Ivanoff, conține pasagii care nu ne pot lăsa indiferenți.

Reese din ele că în ciuda declarațiunilor de prietenie pe care ni le-a făcut în repetate rânduri guvernul bulgar, declarații întărite cu prilejul vizitei recente la București a d-lui Tzankoff, opinia publică nu pare deloc să ne fie favorabilă în Bulgaria.

Așa de pildă, despre pacea din 1923 și consecințele ei, introducea institutului Carnegie scrie:

„Tratatul dela București, cu complicitatea puterilor, smulge Bulgariei două provincii, Dobrogea meridională și Macedonia bulgară, al căror doliu inconsolabil o va împinge la greșeli pe care astăzi le ispășeste crud. Din resentiment împotriva Serbiei, României și Greciei a jucat Bulgaria pe tabloul nenorocos în rășboiul mondial“

Rătăcită de către regele ei, ea a greșit, pentru a recuceri „Alsacia și Lorena“ ei, legându-și soarta de cea a națiunii care a făcut ea Alsacia și Lorena franceze, violentate și martirizate, să aștepte peste o jumătate de secol ceasul justiției imanente.

Ura poporului bulgar, împotriva României, ură care a împins-o împotriva noastră în rășboiul mondial, nu pare deloc să se fi potolit într'adevăr.

Aceasta o dovedește mai ales faptul că din cele 71 de volume, străbătute toate de un patriotism amar, înfiorat și dureros, — spune introducerea raportului Carnegie, — unsprezece cărți, la care au colaborat 13 autori, poartă titlul semnificativ de „Țara natală“ (Dobrogea).

Introducerea raportului conchide mai departe:

„Va exista o Bulgaria iredentistă atâta vreme cât va exista lângă ea România Mare, această „profitoare insolentă a rășboiului“.

Școala engleză își caută inspectorul ideal.

Nu-l are nici Anglia potrivit ideologiei ei. Și-l caută.

Deocamdată se mulțumește să-l aibă schițat teoretic ca un dezi-derat pentru realizarea de mâine. Inspectorul ideal nu va fi un fabricant de procese verbale și împărțitor de calificative, — numai. Nu va căuta să domnească uniformitatea în micul său regat școlar. Va fi un fel de voiajor comercial cu mostre de idei pedagogice, pe cari pasionat le va sugera, un stimulator de energie, dar nu va impune cutare ideie, cutare metodă, unică pentru toți. Ci va încuraja ca învățătorii să gândească prin ei înșiși și nu va considera favorabil pe acei ce caută să lucreze ca să placă ochilor autorității și să-i ghicească intențiile pentru a le linguși. Va fi un amic, un consilier afabil, doritor să recunoască oriunde eforturile oneste ale învățătorului, să-l ajute să treacă piedicile cu bine și cu folos pentru școală și societate.

Silueta e frumoasă; s'a conturat din năzuința ideală a învățătorilor. Dar asta e numai o față a medaliei.

Acum am dori să cetim portretul învățătorului ideal schițat de inspector. Aceasta va fi cealaltă față a medaliei. Ambele icoane deprinse din ceața viitorului. Căci idealul e mereu tot înainte. Iar noi României ne-am mulțumi să avem din această năzuință engleză, măcar o duzină din mediocritățile conștiințioase ale școlii din Marea Britanie.

Pentru biblioteca învățătorului

I. Nenițescu: Tatăl Nostru. istorioare demonstrative a rugăciunii „Tatăl Nostru“ pentru școlarii de cursul primar, conform programei. (Două broșuri, una No. 178 și alta No. 183 din colecția „Pagini alese din scriitorii români“ edit. Cartea Românească București, prețul fiecărei broșuri 3 lei).

Călduza învățătorului adaptată după *Jules Payot* de *I. G. Marinescu* Câmpulung. Tipogr. și Librăria Gh. N. și Vlădescu 1923. Pag. 170 Lei 25.

Curs practic pentru împăiatul animalelor (pasări, pești etc.) de *Vasile P. Dumitrescu*, institutor, București, școala băeți No. 36 (Floreasca). Prețul 10 lei exemplarul și la librăriile din București.

L A M U R A

Cărți de igienă școlară și puericultură

(Cărți ce se găsesc în comerț)

1. Vladimir Ghidionescu: *Igiena Școlarului* (Cluj editura Ardelul pr. 45).
2. Dr. Maurice de Fleury: *Corpul și sufletul Copilului*; trad. I. G. Marinescu (ed. Steinberg București).
3. Ad. Czerny: *Medicul educator al copilului* traducere liberă de Dr. Horia Slobzianu (Editura Cartea Românească București pr. 20 lei).
4. Dr. Horia Slobzianu: *Copilul, îngrijirea lui modernă* lucrare premiată de „Cartea Românească” (Edit. Cartea Românească București, pr. 50 lei).
5. Maria Montessori: *Pedagogia medicală* trad. C. V. Buțureanu (Cartea Românească) 12.
6. Dr. I. Glăvan: *Cum să ne creștem copiii, sfaturi către mame* (Edit. Cartea Românească) pr.
7. Dr. V. Teodoru: *Mama gravidă și noul născut* (Idem) 12.
8. Dr. G. Bağdelly: *Cum să ne îngrijim copiii* (Idem) 25.
9. Dr. Maria Economu: *Noțiuni de Igienă infantilă și de puericultură* (Edit. Socec București) 28,50.
10. Dr. M. Cajal: *Cartea Mamelor, sfaturi asupra creșterii și îngrijirii copiilor* (edit. Alcalay București) 8.
11. Dr. Z. Iordăchescu: *Arta de a crește copiii sugari* (idem).
12. Dr. M. I. Zavergiu-Theodoru: *Copiii, îngrijirea lor până la 7 ani* 40.
13. Dr. Ettinger: *Sfaturi pentru îngrijirea copilului mic, sănătos și bolnav* (Edit. Socec) 20.
14. Dr. G. Banu: *Mortalitatea Copiilor în România* (publicațiile Ministerului sănătății și Asistenței sociale) 6 lei.
15. *Protecțiunea Copilăriei* (idem).
16. *Ne mor copiii. Ce e de făcut?* (idem).
17. *Sfaturi către mame* (idem).
18. *Sfaturi pentru copii* (idem).
19. *Calendarul Asistenței Sociale pe 1924—25* (idem).
20. Dr. D. Vasiliu: *Vegetații adenoide sau polipi în nas la copii* pr. 3 lei București.

□ □ □

LAMURA